

*Noi am căzut răpuși, dar înviem mereu
Prin mucenicii care se întorc prin prunci.
Sorbim luceferi din genuni spre Dumnezeu
Și-ajungem iar la El când sângerăm pe cruci.*

Petru C. Baci, *Noi*

Preluarea materialelor din acest volum (fie în formă tipărită – în ziare, reviste, foi parohiale – sau în formă electronică, pe blog-uri sau site-uri) este liberă, cu menționarea exactă a sursei citate.

Pentru varianta în formă electronică se va prelua textul postat pe www.areopag.ro.

© Pentru prezenta ediție, Editura
Areopag

**Descrierea CIP a Bibliotecii
Naționale a României
Vasile, Danion**

**Învățătura Sfântului Ciprian al
Cartaginei despre atitudinea creștină
în fața bolii și a morții / Danion Vasile.**

- București : Areopag, 2024

ISBN 978-606-9678-38-1

Danion Vasile

**ÎNVĂȚĂTURA SFÂNTULUI
CIPRIAN AL CARTAGINEI
DESPRE ATITUDINEA
CREȘTINĂ ÎN FAȚA BOLII
ȘI A MORTII**

Editura Areopag,
București, 2024

De același autor (ultima ediție): *Prietenul nostru, Sfântul Vasile de la Ostrog – Izbăvitorul de frică* (Editura Areopag, 2023), *Acuzatul 1988 – Testamentul sfinților închisorilor* (Editura Areopag, 2022), *Prietenul nostru, Evmenie. Sfântul care râde* (Editura Areopag, 2022), *Manual de curaj în fața bolii, a suferinței și a morții. Tâlcuiri la învățăturile Avvei Emilian Simonopetrul* (Editura Areopag, 2021), *Jurnalul convertirii* (Editura Areopag, 2020), *Duhovnicul. Rugăciunea. Postul* (Editura Areopag, 2020), *Doctorul de povești* (Editura Areopag, 2020), *Despre înfruntarea bolii* (Editura Areopag, 2020), *Despre divorț* (Editura Areopag, 2020), *Patericul pe înțelesul copiilor* (Editura Areopag, 2020), *Patericul mirenilor. Pilde pentru secolul XXI* (Editura Areopag, 2020), *Cartea nunții* (Editura Areopag, 2019), *Despre înfruntarea necazurilor* (Editura Areopag, 2018), *Despre avort. Motive, traume, consecințe* (Editura Areopag, 2018), *Vlahiia – Puterea iubirii* (Editura Areopag, 2017), *Cum să ne creștem copiii* (Editura Areopag, 2017), *Mâncăți sănătos – Sfaturile elefantului Sunny și ale prietenilor săi* (Editura Offline Times, 2015), *Povești religioase – Povestea icoanei mele* (Editura Areopag, 2014), *Palatul poveștilor* (Editura Areopag, 2012), *Zorii apocalipsei* (Editura Egumenița, 2008), *Tinerii și sexualitatea – Repere pentru mileniul III* (Editura Egumenița, 2007).

Contact: danionvasile@yahoo.com

www.danionvasile.ro

Danion Vasile:

O epistolă adresată ție...

Fratele meu, sora mea,
Ții în mână o cărticică în care am încercat să aduc înaintea ochilor tăi unul dintre cele mai frumoase texte scrise de unul dintre Sfinții Părinți – Epistola *De mortalitate*¹ a Sfântului Ciprian al Cartaginei († 258).

Textul a cunoscut până în prezent diferite traduceri în limba română, dar mi s-a părut că nu a avut parte de primirea adecvată. Primul contact cu această epistolă l-am avut parcurgând traducerea părintelui profesor Ioan Stancu, în volumul *Sfântul Ciprian. Episcop de Cartagina*². Dar abia când am citit, în perioada COVID-ului, traducerea părintelui Marin

¹ Epistola a fost scrisă în anul 252, în timpul epidemiei de ciumă dintre anii 251-254.

² Traducere, note și comentarii de părintele Ioan Stancu, Editura Universității, Pitești, 2000.

Bugiulescu, am fost izbit de puterea cuvintelor sfântului.

În micul rezumat din introducere, părintele Bugiulescu scria: „În cele XXVI de capitole ale micului tratat *De mortalitate*, cunoscut în literatura creștină ca o apologie despre suferință în general și ciumă în special, pentru că descrie simptomele și evoluția bolii (în capitolul al XIV-lea), Sfântul Ciprian prezintă nenorocirile din timpul unei epidemii, însă insistă mai ales asupra stării creștinului care, dacă are credință, trece prin grele încercări, boală și chiar moarte. Atitudinea creștinului în fața unui context dificil și puterea credinței asumate sunt valabile și pentru timpul actual, în contextul marcat de pandemia Covid-19, izbucnită în anul 2019. Sfântul Ciprian al Cartaginei, în vreme de epidemie, ne îndeamnă să redescoperim valorile credinței în Dumnezeu, ale faptelor bune în slujirea aproapelui, empatia, rugăciunea și comuniunea, așa cum au fost cultivate de creștinii primelor veacuri. Credința și solidaritatea în jertfa lui Hristos și în comunitatea Bisericii reprezintă forța creștinilor

de a trece peste orice încercare, peste orice suferință, pentru a dobândi starea de sfințenie, de înviere și odihna veșnică în patria cerească.”³ Aceeași epistolă a Sfântului Ciprian, citită înainte de zodia COVID 19, nu mi se păruse la fel de puternică. Dar atunci mi-a mers la inimă, m-a răvășit. Și imediat am luat legătura cu părintele Marin Bugiulescu, cerându-i să îmi îngăduie să fac scurte comentarii la traducerea sa și să le tipăresc într-o broșură. Și-a dat acordul, cu amabilitate, punându-mi gratuit textul la dispoziție⁴. În acea perioadă terminam de scris volumul *Manual de curaj în fața bolii, a suferinței și a morții. Tâlcuiri la învățăturile Avvei*

³ Sfântul Ciprian al Cartaginei. Epistola De mortalitate – *Despre condiția muritoare a omului. Atitudinea creștinului în timpul pandemiei și puterea credinței. Un cuvânt adecvat contextului COVID-19*. Traducere, introducere și note pr. prof. dr. Marin Bugiulescu, director al Seminarului Teologic Sfântul Ioan Gură de Aur din Târgoviște (<https://doi.org/10.26520/rrsa.2020.2-.3.80-92>).

⁴ Fapt pentru care îi mulțumesc încă o dată - și pe această cale.

*Emilian Simonopetritul*⁵, care conține comentariile la învățăturile starețului din cartea sa *Așteptarea lui Dumnezeu. Despre boală, suferință și moarte*⁶. Așa că am anexat câteva fragmente din textul Sfântului Ciprian și la sfârșitul acelei cărți, deoarece mi se pare că *De mortalitate* e un fel de rezumat al cărții starețului Emilian Simonopetritul. Sau mai bine zis că volumul starețului e o extensie a epistolei Sfântului Ciprian⁷.

Și, după terminarea scrierii *Manualului de curaj*, m-am apucat să scriu tâlcuirile la epistola Sfântului Ciprian. Le-am scris, dar, în loc să le tipăresc, așa cum am făcut cu toate celelalte cărți pe care le-am scris până acum, am pus textul sub obroc. Unul dintre motive a fost că difuzorul de carte mi-a spus că sunt prea multe texte similare pe piața de carte și că ar fi bine să amân tipărirea broșurii mele. Al doilea

⁵ Apărut ulterior la Editura Areopag, București, 2021.

⁶ Apărut la Editura Sf. Nectarie, Arad, 2019.

⁷ Dacă nu aș fi scris și tipărit deja *Manualul de curaj*, cred că aș fi pus acest titlu broșurii de față, pentru că i se potrivește în aceeași măsură.

motiv, mai important, a fost mai delicat. Și mi-e oarecum greu să recunosc puținătatea credinței mele... Fără îndoială, învățăturile Sfântului Ciprian sunt de nota 10. După ce le-am citit, am crezut că atitudinea mea în fața bolii și a suferinței se schimbă radical. Exact această senzație o avusesem scriind și *Manualul de curaj* (care e doar o smerită încercare de tâlcuire a unor cuvinte de aur ale starețului Emilian despre înfruntarea bolii și a morții).

Și, așa cum îmi doream – și cum Îi ceream lui Dumnezeu - am făcut COVID. Mărturisesc că îmi doream să trec prin focul acestei suferințe și să îl simt ca pe un botez lăuntric. Îmi doream să port crucea acestei boli rugându-mă cât mai mult. Dar nu a fost așa.

Aveam un mic semnal de alarmă, totuși, care ar fi trebuit să mă pună pe gânduri – dar nu m-a pus. Vorba aceea – „Deșteptul învață din greșelile altora, iar prostul nu învață nici din propriile greșeli” este cât se poate de adevărată. În anul 1996, fiind student în anul al treilea la Facultatea de Teologie, oscilam între monahism și viață de familie. Duhovnicul

m-a trimis să stau la o mănăstire vreme de patruzeci de zile, ca să mă lumineze Dumnezeu să îmi aleg drumul în viață. Am plecat la Mănăstirea Lainici, numai că acolo i-am cerut binecuvântare părintelui stareț să stau la Schitul Locurele, care era mai sus decât mănăstirea. La mănăstire coboram doar ca să mănânc și pentru unele slujbe. La schit eram doar eu cu un viețuitor. În chilie făceam focul, dar în biserică era foarte frig. Așa că am făcut pneumonie. Îmi era foarte rău, dar credeam că e o ispită de la diavol. Îmi aduc aminte că încălzeam o cărămidă pe sobă și o lipeam de piept, iar apoi parcă mi se mai linișteau durerile. Un doctor mi-a spus că plămânii nu dor, dar eu simțeam că mă doare tot pieptul. Totul a culminat cu noaptea de Paști, când nu am putut să merg la slujba de Înviere. Așa că părintele stareț și-a dat seama că aveam o problemă gravă de sănătate și a chemat salvarea.

Salvarea m-a dus la spitalul din Târgu Jiu. Acolo mi-au spus că am TBC și că urma să stau în sanatoriu vreme îndelungată. Când am aflat că am TBC, mărturi-

sesc că m-am bucurat din tot sufletul. A fost una dintre cele mai mari bucurii din viața mea. Îi mulțumeam lui Dumnezeu și spuneam: „Doamne, nu sunt vrednic de o astfel de boală. Îți mulțumesc că mi-ai dat boala pe care a avut-o unii dintre sfinții închisorilor...” Dar bucuria nu a ținut mult. În perioada respectivă mă spovedeam des, chiar și de trei ori pe săptămână, pentru că simțeam nevoia unei călăuziri cât mai stricte în lupta cu patimile. În clipa în care mi-am dat seama că voi fi nevoit să stau vreme îndelungată la mare distanță de duhovnicul meu, brusc bucuria a fost înlocuită de frică. O frică paralizantă. Mi-a fost teamă că, fiind departe de duhovnicul meu, pot să cad în mari păcate și să îmi pierd mântuirea. Și asta pentru că până în ultimul an de liceu făcusem yoga, chiar Tantra yoga, mă închinaseam diavolului, și pentru mine spovedania deasă era gura de oxigen care mă ajuta să nu cad din nou în păcatele „tinereții”, în păcatele trupești care îmi făcuseră atâta rău. Așa că am reușit să obțin aprobarea medicilor de a mă transfera la spitalul din București.

Unde aveam să aflu că nu aveam TBC, cum spusese medicii de la Târgu Jiu, ci doar o formă foarte avansată de pneumonie.

Experiența respectivă, de bucurie transformată în frică, aveam să o simt, chiar dacă la o intensitate mai mică, atunci când am făcut COVID. Mă rugasem lui Dumnezeu să trăiesc curățirea lăuntrică adusă de boală, dar boala m-a îngenuncheat. Zăceam în pat și nu puteam să mă rog aproape deloc. Nu puteam să citesc aproape nimic. Mi-am pierdut timpul ore întregi privind filmulețe scurte pe youtube - scopul meu era să treacă timpul fără să văd nimic vulgar, nimic smintitor. Dar nu eram conștient că prin împrăștierea minții îmi făceam foarte mult rău. Tot ce puteam face era ca, din când în când, să tot repet îndemnul starețului Emilian Simonopetritul de a-I mulțumi lui Dumnezeu pentru crucea bolii: „Îți mulțumesc, Doamne, Îți mulțumesc...” Repetam și tot repetam în gândul meu, sau chiar și cu voce, când eram singur în cameră, aceste cuvinte.

Dar, după ce boala a trecut, am rămas cu un gust amar. Dacă, după ce nu numai că citisem învățăturile starețului Emilian despre boală și suferință, ci le și sorbisem în sufletul meu, și nu numai atât, ba chiar scrisesem și tipărisem tâlcuiri la ele, am eșuat atât de trist la examenul bolii, ce rost avea să tipăresc și alte cuvinte – tâlcurile la *De mortalitate* – care vor atârna greu la judecata sufletului meu? Pentru că, cu cât știm mai multe despre Dumnezeu, cu atât ar trebui să trăim o viață mai sfântă. Iar dacă nu o facem, ne va fi spre osândă.

Clement Alexandrinul spunea că „nu vor scăpa de blestemul lui Buzige⁸ cei care socot că nu le este de folos să facă ei înșiși unele fapte, dar îndeamnă pe alții să le facă sau invers”⁹. Cum voi scăpa de

⁸ Buzige, după tradiție, era cel mai vechi plugar din Attica, inventatorul jugului boilor - de unde și numele (bou plus jug) și al legislației muncii câmpului. Cei care călcau această legislație erau amenințați cu blestemul lui Buzige, adică erau puși la jug (n.tr.).

⁹ Clement Alexandrinul, *Scrieri. Partea a doua. Stromatele*, volum apărut la Editura Institutului

osândă, dacă, după ce am scris despre înfruntarea bolii și a suferinței, am eșuat în purtarea crucii bolii? E o întrebare care mă blochează și la care nu mă pricep să răspund.

M-a încurajat totuși să tipăresc această broșură un sfat al Sfântului Ioan Scărarul: „Să îndrăznească pătimișii care se smeresc. Căci, chiar dacă vor cădea în toate gropile și vor fi vânați prin toate cursele și se vor îmbolnăvi de toate bolile, dar după însănătoșire vor fi tuturor doctori și luminători, sfeșnice și povățuitori, învățând chipurile de vindecare ale fiecărei boli și izbăvind, prin încercarea (experiența) lor pe cei ce vor cădea. Cei ce sunt chinuiți încă de niscaiva gânduri mai înainte furișate și pot să învețe, măcar prin cuvântul simplu să învețe, dar să nu și conducă. Căci poate că, rușinându-se de cuvintele lor, vor începe să facă cele bune. Și se întâmplă cu ei ceea ce am văzut la unii care se tăvăleau în mocirlă. Aceștia, murdărindu-se de noroi, îi învă-

Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982, p. 182.

țau pe trecători chipul în care s-au scufundat, povestindu-le aceasta spre mântuirea lor, ca să nu cadă și ei în aceeași pătimire. Căci pentru mântuirea altora i-a izbăvit pe ei Dumnezeu, Cel atotputernic, de noroi.”¹⁰ Da, după ce am trecut, de multe ori, prin noroiul deznădejdiei, pot da mărturie că învățăturile Sfântului Ciprian pot aduce în suflet curaj și liniște. Iar pentru faptul că tâlcurile mele nu se ridică la înălțimea lor nu pot decât să mă smeresc. Și să îmi cer iertare pentru tot ce am înțeles greșit sau superficial. Ce m-a ajutat cel mai mult însă a fost binecuvântarea duhovnicului meu care, deși cunoaște atât nevrednicia, cât și neputințele și patimile mele, m-a încurajat să termin și să tipăresc lucrarea de față.

Persoana care, fără să fie conștientă de acest lucru, m-a ajutat să depășesc impasul tipăririi acestor scurte comentarii la învățăturile Sfântului Ciprian a fost o prietenă care încercase de câteva ori să

¹⁰ *Scara Sfântului Ioan Scărarul și învățăturile lui Avva Dorotei*, Filocalia, vol. IX, apărută la Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980, p. 320.

citească scrierile starețului Emilian Simonopetritul, dar le abandonase de fiecare dată, pentru că i se păreau prea greu de *digerat*. Dar, citind neputincioasele mele tâlcuiri, a înțeles mult mai ușor învățăturile starețului și a fost fascinată de ele. Pentru mine, acesta a fost semnalul că nu m-am ostenit degeaba. Am primit apoi ecouri similare și de la alți cititori ai *Manualului de curaj*. Ceea ce m-a făcut să îndrăznesc să reiau lucrul la această broșură. Constatând că în traducerea făcută epistolei *De mortalitate* de Adina Roșu¹¹ unele pasaje erau mai clare decât în varianta tradusă de părintele Marin Bugiulescu, m-am gândit că cel mai bine este să se facă o nouă traducere – și tâlcuirile să țină seama de această ultimă variantă.

Traducerea este gata (a fost făcută cu multă grijă de Mihaela Drăghici¹²; am diortosit-o în câteva locuri folosind traduceri menționate anterior). Tâlcuirile sunt gata, dar încă îmi este foarte greu să

¹¹ Publicată în revista *Ortodoxia*, nr. 3/2013, pp. 242-262.

¹² Căreia îi mulțumesc pentru bunăvoința ei.

îl dau tiparului. Pentru că văd o diferență uriașă în sufletul meu între modul în care înțeleg suferința și modul în care o trăiesc. „Teoria e frumoasă, dar practica ne omoară”, zice o vorbă din vechime. Așa este. Și viața creștină nu trebuie înțeleasă ca o teorie filosofică, ci ca un adevăr viu, care trebuie trăit.

Cred că în vremurile noastre s-au tipărit mult prea multe cărți duhovnicești, iar oamenii s-au obișnuit să le citească fără a pune în practică cele citite. Noi nu trebuie să citim mult și să trăim puțin, ci să trăim tot ce citim și să citim mai mult pentru a putea trăi mai aproape de Hristos.

Vei putea constata că epistola Sfântului Ciprian nu pare scrisă pentru creștinii din secolul al treilea. Pare scrisă pentru tine și pentru mine, și pentru toți creștinii zilelor noastre. E o scrisoare care, dacă o înțelegem și o iubim, ne poate ajuta să ne schimbăm viața.

În lucrarea *Viața și pătimirea Sfântului Ciprian*, diaconul Pontius, ucenicul și biograful sfântului, descria epidemia de ciumă și lucrarea jertfelnică a sfântu-

lui ierarh astfel: „A izbucnit o ciumă înspăimântătoare și o distrugere extraordinară a unei boli urâcioase a invadat fiecare casă la rând la o populație care tremura, care-și ducea zilele cu un atac neașteptat asupra a numeroși oameni, pentru că mureau toți cei din casa lor. Toți se înfiorau, evitau contaminarea, expunându-și necuviincios proprii lor prieteni de parcă ar fi putut cineva să alunge și boala însăși odată cu alungarea persoanei care era sigur că va muri de ciumă. Între timp în tot orașul nu mai erau întinse trupuri, ci stârvurile multora pe care nimeni nu avea curajul să le ridice și, la priveliștea sorții care ar fi fost a lor, la rândul lor, cerșeau mila trecătorilor pentru ei înșiși. Nimeni nu privea nimic altceva decât câștigul său crud. Nimeni nu tremura la amintirea unui eveniment asemănător. Nimeni nu făcea altuia ceea ce el însuși dorea pentru sine.

În aceste împrejurări, ar fi greșit să trecem peste ceea ce a făcut ierarhul lui Hristos (Sfântul Ciprian – n.n.), care i-a depășit pe toți ierarhii din lume la fel de mult în iubire, precum a făcut-o în măr-

turisiria adevărului de credință. Atunci când oamenii care se adunaseră laolaltă într-un loc, prima dată a făcut apel la toți la milă, învățându-i prin exemple din cărțile dumnezeiești, cât de folositoare sunt îndatoririle la bună-voință pentru a merita binele lui Dumnezeu. Apoi, după aceea, a adăugat că nu era nimic minunat în a îngriji doar proprii oameni cu atenția necesară a dragostei, ci că ar putea deveni desăvârșit cel care ar face ceva mai mult decât vameșii sau păgânii, adică cel care, răsplătind răul cu binele și înfăptuind o îndurare care era asemenea îndurării dumnezeiești, i-ar iubi chiar și pe dușmani, cel care s-ar ruga pentru mântuirea celor care-l prigonesc, precum avertizează și îndeamnă Domnul.

Dumnezeu face mereu să răsară soarele Său și din vreme în vreme dă ploi pentru a hrăni sămânța, manifestându-Și toate aceste bunătăți nu doar față de poporul Său, ci și față de cei străini. Și, dacă un om declară că este fiu al lui Dumnezeu, de ce să nu imite exemplul Părintelui său? A devenit datoria noastră, spunea el, să dăm mărturie despre nașterea noastră.

Și nu este potrivit ca cei care sunt în mod vădit născuți de Dumnezeu să fie degenerați, ci mai degrabă manifestarea bunătății unui Tată bun ar trebui întărită de urmașii Săi prin urmarea bunătății Lui.”¹³

Epistola *De mortalitate* a Sfântului Ciprian este ca un testament al lui care rămâne peste veacuri. El nu doar a teoretizat, ci a și împlinit în faptă porunca iubirii la care îi chema pe ceilalți, ca un vrednic urmaș al Părintelui Ceresc, arătându-ne că iubirea adevărată nu e doar o joacă de cuvinte, nu e o învățătura filosofică, ci e o nevoie continuă.

În *Limonariu* apare un cuvânt de Pateric al Avvei Cosma din Lavra Faran: „Când vei găsi vreun cuvânt de-al Sfântului Atanasie (cel Mare – n.n.) și n-ai avea hârtie ca să-l copiezi, scrie-ți-l pe haină.”¹⁴ În același duh, în rugăciunea care

¹³ Citatul este preluat, cu mici modificări, din articolul părintelui Lavrentie Carp *Exemple de credință și dragoste creștină autentice mai presus de molime* (se poate citi pe pe <https://theodosie.ro/2021/01/16/exemple-de-credinta-si-dragoste-crestina-autentice-mai-presus-de-molime/>).

¹⁴ *Limonariu sau Livada duhovnicească*, de Ioan Moshu, Alba Iulia, 1991, p. 56.

se spune în ziua de marți către Sfântul Ioan, Înaintemergătorul Domnului, apare și o cerere deosebit de frumoasă: „O, prorocule și Botezătorule, scrie cuvintele acestea ale mele în inima ta și însemnează-le pe ale tale într-o a mea, pentru ca să le țin minte și să le păzesc până în cea din urmă clipă a vieții mele.”¹⁵ Așa ar trebui să îl rugăm și noi pe Sfântul Ciprian să însemneze în inimile noastre cuvintele sale, ca să le ținem minte și să le păzim până în cea din urmă clipă a vieții noastre.

¹⁵ *Carte de rugăciuni cu scris mare*, Editura Episcopiei Devei și Hunedoarei, Deva, 2017, p. 67.

Sfântul Ciprian al Cartaginei:

Despre condiția muritoare a omului

Capitolul I

Deși mulți dintre voi, preaiubiți frați, vădiți o minte statornică, o credință tare și un duh plin de evlavie, care nu se lasă tulburat de starea muritoare a condiției omenești, ci, ca o stâncă puternică și neclintită, mai degrabă zdruncină răutățile lumii și turbatele valuri ale veacului acestuia, ea însăși rămânând nezdruncinată și nedoborâtă, fiind doar cercată prin aceste ispite, constat că printre voi sunt unii care, ori prin puținătatea minții, ori prin slăbirea credinței, ori prin îndulcirea cu plăcerile vieții acesteia, ori, în cazul părții femeiești, prin moliciunea proprie firii lor, ori prin ceva ce e mult mai cumplit, adică prin rătăcirea de la adevăr, nu fac dovada aceleiași vigori sufletești și nici nu manifestă dumnezeiasca și

nebiruita tărie a inimii. Acest fapt nu poate fi trecut cu vederea ori tăinuit, așa că, atât cât mă vor ajuta slabele mele puteri, cu toată hotărârea și cu un cuvânt izvorât din învățăturile Domnului, mă voi împotrivi celor delăsători și înclinați spre cele lumești. Cel ce a pornit pe calea urmării Domnului Hristos trebuie să se și arate a fi vrednic de Acesta!

Din scurta introducere înțelegem că acest cuvânt al Sfântului Ciprian se adresează fiecăruia dintre noi. În vremea sa – el a fost ierarh la jumătatea secolului al treilea, în vremea prigoanelor – cei mai mulți dintre creștini erau tari în credință și nu se temeau de moarte. Sfântul Ioan Gură de Aur spunea că: „Cine se teme de moarte nu crede în înviere”. Această frază împarte ca o sabie credințioșii în două părți, în cei care cred cu adevărat în Hristos și în învierea Sa și ceilalți, a căror credință este superficială și se clatină la încercări mai mici sau mai mari. În vremurile noastre, raportul s-a răsturnat, majoritatea dintre noi fiind creștini doar cu numele – și lucrul acesta

se vedește foarte ușor în fața încercărilor și a necazurilor. Din păcate, actuala majoritate, în loc să își înțeleagă minusurile și puținătatea credinței, propovăduiește un fel de creștinism căldicel, în care frica de moarte e un semn al normalității, iar lipsa fricii de moarte este văzută ca o credință exaltată, fanatică, bolnăvicioasă.

Dar noi trebuie să avem puterea de a ne recunoaște boala sufletească, altfel nu ne vom putea tămădui. Trebuie să strigăm cu putere: *Cred, Doamne, ajută necredinței mele* (Marcu 9, 24). De aici poate porni tămăduirea noastră sufletească. De la conștientizarea faptului că ne aflăm într-o prăpastie.

Tâlcuind cuvintele Mântuitorului: *Fericiți cei săraci cu duhul, că a acela este împărăția Cerurilor* (Matei 5, 3), Sfântul Simeon Noul Teolog zice: „Suntem datori, așadar, să ne întrebăm și să ne cercăm pururea în toată reaua întâmplare, adică în ocări și în necinste, în dispreț, și să vedem dacă se află în noi această virtute: smerenia. Cine o are cu adevărat, le rabdă pe toate fără întristare și fără descurajare și nimic din cele ce i

se întâmplă nu-i rănește inima. Iar dacă se simte puțin jignit, el nu se tulbură peste măsură din pricina aceasta, ci pentru această mică rană la inimă (că adică s-a întristat puțin în loc să primească cu bucurie ocările), el se umilește, se biciuiește, se întristează și plânge, și retrăgându-se în camera cea ascunsă a sufletului sau a chilieii sale, se aruncă înaintea lui Dumnezeu și I se mărturisește, ca și cum și-ar fi pierdut toată viața.” #

Din acest cuvânt ne putem da seama că noi nu suntem smeriți, că nu suntem săraci cu duhul. Suntem plini de noi și vrem să nu ne fie teamă de moarte. Vrem să fim în același timp ai noștri și ai lui Hristos. Ceea ce nu se poate. Tocmai de aceea cuvintele Sfântului Ciprian pot aduce în sufletele noastre credință adevărată, curaj și putere multă...

Capitolul II

Cel ce în numele Domnului luptă, preaiubiților, trebuie să se vadă pe sine ca pe unul care, odată înregimentat în dumnezeiasca oștire, cu tot sufletul nă-

zuieste spre cele înalte. Așadar, să nu ne clătinăm și să ne tulburăm trecând prin furtunile și vijeliile acestei lumi, de vreme ce Însuși Domnul ne-a spus că toate acestea or să vină. Prin profeticele și pilduitoarele Sale cuvinte, sfătuind, învățând, pregătind și întărind poporul și Biserica Sa spre a răbda cu mult curaj toate cele ce or să vină.

Dumnezeu ne poartă de grijă cu multă atenție. El nu ne pregătește doar pentru o parte din încercările prin care vom trece, ci ne pregătește pentru toate. Una din cele mai întâlnite ispite este că omului i se pare că Dumnezeu l-a părăsit, că l-a uitat, că nu Îi pasă de el. Da, că Același Dumnezeu care a lucrat în chip minunat în Vechiul și Noul Testament, Același Dumnezeu care i-a purtat în palmele Sale pe sfinți, Același Dumnezeu care cu vreme în urmă poate și în viețile noastre a lucrat cu putere, mai recent sau cu vreme în urmă, Același Dumnezeu pe noi ne-a lăsat acum în aer.

Dar, nu suntem primii care trec prin aceste ispite. Sfântul Siluan Athonitul și Sfântul Sofronie de la Essex au

scris despre starea în care harul ne părăsește. De fapt, harul doar se ascunde și Dumnezeu ne dă prilejul să dobândim cununi. Dumnezeu nu părăsește pe nimeni, nici pe atei, nici chiar pe sataniști, ci până în ultima clipă a vieții lor îi așteaptă la El și le dă prilejuri de pocăință. Nici pe noi nu ne părăsește și nu ne uită.

Da, poate că încercările prin care trecem sunt grele și ni se pare că sunt peste puterile noastre. Dar, nu este așa. Dumnezeu ne-a pregătit pentru fiecare încercare prin care trecem.

El mai dinainte ne-a vestit că vor veni războaie, foamete, cutremure și molime în tot locul de pe pământ și că grozave nenorociri ne vor zdruncina. Mai mult, ca să nu ne tulbure fără de veste această teamă nouă, ne-a avertizat că răul se va înstăpâni mai cumplit în vremurile de pe urmă.

Această „teamă nouă” vine să paralizeze sufletul. Ni se pare că, dacă am fi trecut prin alt tip de încercări, prin cele prin care au trecut înaintașii noștri sau sfinții din vechime, ne-am fi descurcat.

Frica găsește sprijin în sufletul nostru prin faptul că nu știm să ne orientăm duhovnicește. Ne recunoaștem neputințele, când mândria noastră a fost doborâtă la pământ, dar nu știm să alergăm la Dumnezeu. Stăm paralizați și nu știm în ce direcție să mergem. Dar la Dumnezeu nu este nimic nou. Și nu există nimic în desfășurarea istoriei care să Îl surprindă pe Dumnezeu.

Noi în cine credem, în Adevăratul Dumnezeu, Care a creat cerul și pământul pentru om și pentru creșterea lui duhovnicească, sau într-un idol, într-un dumnezeu care îi părăsește pe oameni când se vede depășit de *evoluția* istoriei?

Și iată adevăratele lucrurile despre care ni s-a vorbit; și, de vreme ce acele lucruri rele care ne-au fost prevestite s-au adevărat, și celelalte lucruri bune care ne-au fost făgăduite le vom vedea împlinite; căci Domnul Însuși ne-a spus: Așa și voi, când veți vedea făcându-se acestea, să știți că aproape este împărăția lui Dumnezeu (Lc. 21, 31).

Câte lucruri prezise despre vremurile din urmă s-a adevărit? În ce moment al istoriei ne aflăm? Cât de aproape de noi este împărăția lui Dumnezeu? Greu de spus. Da, au existat anumite cuvinte ale unor sfinți – uneori chiar contradictorii – legate de aceste întrebări. Ceea ce a fost însă o constantă în istoria Bisericii a fost o conștiință apocaliptică, o conștiință a apropierii sfârșitului și a venirii împărăției lui Dumnezeu. Toți creștinii așteaptă, sau ar trebui să aștepte, învierea morților. În această așteptare, poate că raportarea noastră la momentul istoric pe care îl trăim este greșită. Dar nu trebuie să fim prea siguri de părerile noastre, trebuie să fim foarte reținuți în a trage concluzii definitive. Trebuie să ne recunoaștem neputința de a înțelege vremurile în care trăim și neputința de a le face față. Un om informat, un om care ar ști tot ce au învățat sfinții și predania Bisericii legat de vremurile din urmă, dar care este lipsit de smerenie, va rezista mult mai greu încercărilor decât un om simplu, dar smerit.

Împărăția lui Dumnezeu, fraților, se apropie văzând cu ochii, și vin acum, odată cu pieirea lumii noastre căzute, bucuria veșnicei izbăviri, nesfârșita, cereasca fericire și moștenirea pierdutului rai. Lucrurile cerești răsar în locul celor pământești, lucrurile cele înalte și vrednice de dorit în locul celor mărunte și neînsemnate, și lucrurile veșnice, netrecătoare în locul celor netrebnice și pieritoare.

Pentru toți cei care sunt bolnavi sau în fața morții, împărăția lui Dumnezeu este aproape. Pentru ei nu contează peste câte decenii sau secole va veni sfârșitul lumii, deoarece știi că după moarte Îl vor întâlni pe Dumnezeu.

Pentru ce atunci atâta vaiet și îngrijorare? Cine, aflându-se în cuptorul acestor neazuri și primejdii, este trist și deznădăjduit, fără numai cel lipsit de credință și de nădejde? Căci de moarte se teme doar cel ce nu năzuiește a-L urma pe Domnul Hristos cu toată inima sa.

Să ne întrebăm fiecare dintre noi: avem pace în suflete în focul încercărilor? Dacă nu avem pace, înseamnă că nu avem harul dumnezeiesc. De ce ne este teamă? Trebuie să ne dăm seama exact care este cauza fricii noastre. Dacă ne este frică de moarte, înseamnă că nu credem că Hristos, Cel care a biruit moartea, vrea să biruiască și moartea din sufletele noastre. La ce ne-ar putea ajuta o astfel de constatare, pe care mulți se rușinează să o facă? Ne poate ajuta foarte mult. Arată că nu ești creștin decât cu numele. E foarte important să înțelegi că nu ești creștin. Așa cum, dacă nu îți e frică de moarte pentru că ai credință puternică în Hristos, e important să înțelegi că lipsa fricii e tocmai adevărarea credinței, e dovada credinței. Nu e ceva ce ține de firea omului, ci de har. Dacă nu ești creștin, poți să devii creștin. Cum? Cerându-I lui Dumnezeu să îți dăruiască credința. Spovedind gândurile de necredință ca și cum ar fi gânduri de desfrâu sau de sinucidere. Trebuie să te apese propria necredință și atunci Dumnezeu îți va da harul credinței.

Și cel ce nu năzuiește a-L urma pe Domnul Hristos este numai acela care nu crede că are să și împărățească împreună cu Hristos.

Pe mulți îi sperie întâlnirea cu moartea tocmai pentru că, în adâncul inimii lor, își dau seama că au o credință îndoielnică. Ce vor face când vor fi în fața lui Hristos, pe Care nu Îl iubesc și nu L-au iubit poate niciodată? Hristos, pentru Care nu au făcut nimic sau aproape nimic în toată viața lor? Brusca, la adierea morții masca fățarniciei și a mulțumirii de sine se ofilește. Fardurile sufletului sunt puse în lumina reflectoarelor. De aceea, moartea unui prieten sau a unei rude poate valora cât ani întregi de viață pseudo-creștină. Pentru că moartea unui om drag nouă e o realitate. Nu putem să o coafăm. Și ea ne ajută să înțelegem că, de fapt, fiecare zi a vieții noastre este un fel de neconvențională mărturisire de credință. În fiecare zi mărturisim ce iubim cu adevărat și cât de mult vrem sau nu să trăim pentru Dumnezeu.

Capitolul III

Căci scris este că dreptul din credință va trăi (Rom. 1,17). Deci, dacă ești drept și din credință trăiești, dacă crezi cu adevărat în Hristos, pentru ce pricină - de vreme ce împreună cu Hristos ai să fii, și sigur ești de făgăduința Domnului - nu afli bucurie în faptul că ești chemat la Hristos și că te slobozești din mrejele diavolului?

De ce ne este frică de moarte? De obicei, încercăm să poleim răspunsul, să ne păcălim singuri. Găsim tot felul de motive nobile pentru a justifica frica noastră de moarte: că avem de îngrijit părinți, socri, care sunt bolnavi, că trebuie să avem grijă de soțul sau soția pe care o avem, că trebuie să ne creștem copiii etc. În mod similar, călugărul poate spune că nu e momentul potrivit să moară, pentru că trebuie să mai facă nu știu ce pentru mănăstire, pentru pelerini, pentru... Toți găsim explicații. Dar câți dintre noi s-ar bucura să moară, știind că merg la Hristos? Pentru câți dintre noi viețuirea în această lume e o povară? Câți dintre noi,

dacă L-ar vedea pe Hristos, ar putea spune: „Doamne, ia-mă la Tine...”? Câți ne-am bucura să se termine lupta cu diavolii care vor să ne rupă de mântuire? Puțini, prea puțini.

Abia când inima ta suspină după mântuire, abia atunci poți să îți îngrijești cum se cuvine părinții sau socrii bolnavi, să te ocupi de creșterea copiilor, să îți ocrotești soția și celelalte. Până atunci, când ei sunt doar pretexte pentru a justifica faptul că ești departe de Hristos. Și, chiar dacă aparent în numele lui Hristos te ocupi de ei, aceștia devin pentru tine piedici pe calea mântuirii. Da, paradoxal, chiar și creșterea și educarea copiilor (de care și părinții necredincioși se ocupă, ba uneori – în cele ce nu țin de mântuire – chiar mai eficient decât părinții creștini) devin din mijloace de mântuire piedici pentru mântuire. Chiar dacă numele Domnului este invocat de părinții respectivi cu emfază și superstiție.

Sfântul și Dreptul Simeon, cel pe merit numit drept, care a păzit poruncile lui Dumnezeu cu toată credința, pri-

mind cereasca făgăduință că nu va muri până ce nu Îl va vedea pe Hristos, atunci când Acesta, prunc fiind, a venit la templu dimpreună cu mama Sa, a cunoscut în duh că Hristos, Cel de pro-roci vestit, S-a născut și, văzându-L, a știut că în curând avea să plece din această viață. Așadar, bucurându-se la gândul apropiatei sale morți și, încredințat fiind de neîntârziata sa chemare la cer, a primit Pruncul în brațele sale și, binecuvântând pe Dumnezeu, a strigat cu glas mare și a spus: Acum slobozește pe robul Tău, după cuvântul Tău, în pace, că ochii mei văzură mântuirea Ta (Lc. 2, 29-30), aducându-ne dovada că, atunci când robii Domnului au liniște sufletească, când au libertate lăuntrică, cu pace se și odihnesc întru Domnul. Odată izbăviți de furtuna acestei lumi, ajungem la limanul veșnicei noastre locuințe și, trecând prin moartea aceasta ca printr-o poartă, dobândim nemurierea. Căci aceasta e pacea noastră, aceasta este liniștea izvorâtă din credință, aceasta este încredințarea noastră cea tare, nepieritoare, de nezdruncinat.

Rugăciunea dreptului Simeon: *Acum slobozește pe robul Tău, Stăpâne...*, pe care Biserica a inclus-o în rânduiala Vечерней, este una dintre cele mai frumoase rugăciuni. Este, într-un fel, un rezumat al Psaltirii, și o roadă a hrănirii cu Psalmi și cu rugăciuni îndelungate. Practic, noi, când spunem această rugăciune, nu o spunem pentru că repetăm cuvintele Dreptului Simeon. Nu e ca și cum am repeta o poezie compusă de altul. Ci e ca și cum ne-am însuși cuvintele sale, ca și cum ar deveni propriile noastre cuvinte. „Acum slobozește pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău, în pace, că văzură ochii mei mântuirea Ta...” Au văzut-o sau nu au văzut-o? Au văzut ochii inimii noastre mântuirea adusă de Hristos? Dacă au văzut-o, atunci ne aflăm într-o stare de așteptare: Îl așteptăm pe Hristos să ne ia la El și să ne facă ai Lui. Spre deosebire de Sfântul Simeon, care a spus această rugăciune la apusul vieții sale, pentru creștin această stare e tocmai confirmarea începutului vieții creștine. E o stare de încordare, o stare de emoție, o stare de trăire în prezența lui

Dumnezeu. E o stare pe care, atunci când am pierdut-o, trebuie să o redobândim. Iar scurta rugăciune a Dreptului Simeon ne ajută să o redobândim și să o păstrăm.

Capitolul IV

Ce altceva mai putem spune despre această lume decât că este un câmp de bătălie în care zi de zi și ceas de ceas ne luptăm împotriva diavolului, apărându-ne de sulile și săgețile pe care neîncetat ni le aruncă?

Noi trăim o credință în care amestecăm câteva învățături scripturistice sau bisericești cu o mulțime de idei personale, îndepărtate de adevăr. Noi nu cunoaștem, decât foarte puțin, războiul duhovnicesc. Sau, mai bine zis, îl cunoaștem, pentru că suntem înfrânți în fiecare zi și chiar de mai multe ori pe zi, dar nu îl înțelegem. Credem că există diavoli, credem că ei sunt îngeri căzuți care se luptă să cucerească sufletele cât mai multor oameni, dar atât. Nu vedem încleștarea pe

viață și pe moarte dintre puterile întunericului și îngerii luminii, dintre diavoli și Dumnezeu. Pentru că viața noastră este comodă. Vrem să avem o cunoaștere obiectivă a adevărului, dar nu înțelegem că propria noastră viață este o lentilă opacă, sau aproape opacă, prin care nu reușim să vedem realitatea așa cum este. O vedem modelată de patimile și de egoismul nostru. Abia când vom porni lupta cea bună cu patimile și cu poftele, o luptă în care să pătimim cu adevărat, vom putea înțelege lucrurile duhovnicește.

Lupta noastră o purtăm împotriva lăcomiei, împotriva desfrânării, împotriva mâniei, împotriva slavei deșarte; neconținută și istovitoare încleștare o ducem împotriva patimilor trupești, împotriva lucrurilor ademenitoare ale acestei lumi. Minte omului este fără oprire asediată de săgețile vicleanului, și cel asupra căruia sunt îndreptate cu anevoie se poate împotrivi. Dacă e înfrântă lăcomia, apare desfrânarea. Dacă desfrânarea e biruită, slava deșartă îi ia locul. Dacă slava deșartă e lepă-

dată, se înfiripă mânia, prinde rădăcini mândria, se întind mrejele beției, ori ale invidiei distrugătoare a buneii-înțelegeri dintre oameni, ori ale zavistiei nimicitoare a prieteniei. Ești silit să blestemi, fapt neîngăduit de dumnezeiasca lege, ești îmboldit să înjuri – alt lucru nelegiuit.

Războiul duhovnicesc pe care îl ducem este ușor. Este ușor pentru că încercăm să îl ocolim, pentru că încercăm să îl fentăm. Ca și cum am vrea să chiulim de la lecția de mântuire, dar mai apoi sperăm să primim note mari la examen. Ne frământă mai tare primirea unei moșteniri, mutarea într-o casă mai mare sau problema unui divorț decât dobândirea mântuirii. E importantă și problema divorțului, evident că e importantă, dar nu mai importantă decât problema mântuirii. Sunt importante multe probleme cu care ne confruntăm, dar important este dacă le privim sau nu prin prisma mântuirii. Pentru că, altfel, vom ceda la fiecare ispită, la fiecare încercare.

Capitolul V

Multe sunt prigoanele ce se năpustesc asupra sufletului în fiecare nouă zi și multe și nenumărate sunt primejdiile care istovesc inima omului, totuși el află grozavă desfătare în locul acesta, în care e neîncetat țintă armelor diavolești. Înțelepțește ar fi să năzuiască spre a se întâlni mai degrabă cu Hristos Domnul, jinduind o grabnică moarte; căci, după cum El Însuși ne povățuiește, grăind: Adevărat, adevărat zic vouă că voi veți plânge și vă veți tângui, iar lumea se va bucura. Voi vă veți întrista, dar întristarea voastră se va preface în bucurie (In. 16, 20).

Ne plângem de o mulțime de lucruri, de neazuri, de boli, de încercări care ni se pare că depășesc puterile noastre, care ne apasă și ne sufocă, dar, cu toate acestea, perspectiva morții ne sperie. Preferăm să rămânem aici, unde parcă ne-am învățat cu suferința și cu durerile, pentru că moartea ne sperie. Este pentru noi o mare necunoscută. De ce? Pentru că în adâncul inimilor noastre știm că nu Îl

iubim pe Dumnezeu decât superficial. Ne este teamă că, dacă murim, vom ajunge de la rău la mai rău. Și parcă, atunci când citim în scrierile sfinților sau ale cuvioșilor că ei nu se tem de moarte, ne întristăm că noi nu avem credința lor. Ba chiar ni se întâmplă să fim descumpăniți atunci când auzim că un om așteaptă din toată inima întâlnirea de după moarte cu Hristos. Și asta pentru că, de fapt, nu credem că tristețea noastră se va preface în bucurie. Ne-am furat singuri căciula, ani de zile, încercând să Îl păcălim pe Dumnezeu, și acum culegem roadele fățarniciei noastre. Pentru că fățarnicia nu poate birui moartea.

Cine n-ar vrea să nu cunoască întristarea? Cine nu s-ar grăbi să ajungă la bucurie? Dar anume când întristarea noastră se va preface în bucurie ne-o spune Domnul, când rostește aceste cuvinte: Iarăși vă voi vedea și se va bucura inima voastră și bucuria voastră nimeni nu o va lua de la voi (In. 16, 22).

Noi alergăm după vacanțe, după concedii, după momente de regăsire, în

care să ne tragem sufletul după alergarea cotidiană care durează de atât de mult timp, încât a devenit aproape a doua noastră natură. Ar trebui să alergăm cu mai multă putere spre mântuire. Pentru că este odihnă și bucurie veșnică.

Prin urmare, dacă a-L vedea pe Hristos înseamnă a ne bucura, înseamnă că noi nu putem afla bucuria adevărată dacă nu Îl vom vedea pe Hristos. Și atunci, ce orbire a minții și ce nebunie e să îndrăgim durerile și caznele și lacrimile pe care lumea ni le oferă, și ce nechibzuință e să nu alergăm cu grabire către bucuria ce nu poate fi nicicând luată de la noi!

Când Evanghelia și sfinții ne repetă într-un glas că este o nebunie să iubim lumea aceasta și desfătările ei ni se pare că ar trebui să aibă o atitudine mai înțelegătoare, mai blândă. Nu suntem sfinți, ducem o viață creștină banală, comună, ștearsă. Din această pricină nici nu îl iubim pe Sfântul Ioan Botezătorul - pentru că ni se pare că a fost un extremist care a tăiat în carne vie cu sabia cuvântului,

muștrând nu doar păcatul, ci și pe păcătoși. Există un refren în mentalitatea colectivă, că Dumnezeu e prea bun ca să îi muștre pe păcătoși, că El muștră și pedepsește păcatul doar așa, la nivel general, dar, în rest, e prea iubitor de oameni ca să ne pedepsească. Sau, înțelegem că Hristos i-a muștrat pe cărturari și pe farisei, aruncându-le cuvinte greu de purtat, dar noi facem parte din altă categorie de păcătoși, cu păcate obișnuite, pe care le face toată lumea, și de aceea ne așteptăm la înțelegere și iertare automată din partea Domnului.

Dar e nebunie să ne agățăm cu disperare de această viață, plină de suferințe și dezamăgiri, în loc să așteptăm cu credință întâlnirea cu Dumnezeu. Credința nu te face fanatic, nu te face inconștient, nu te obligă să refuzi responsabilitățile vieții în lume, ci doar te ajută să le pui în ordinea cuvenită, să dai fiecăreia importanța cuvenită. Și atunci apropierea morții sau a unui mare necaz nu te mai sperie, pentru că nădejdea ta este la Hristos.

Capitolul VI

Dar, iubiți frați, aceasta se întâmplă deoarece vă lipsește credința, pentru că nimeni nu crede că lucrurile pe care Domnul ni le-a făgăduit sunt adevărate, deși El adevărat este, iar cuvintele Sale sunt pentru credincioși veșnice și neschimbătoare.

Dacă în prima parte a epistolei sale vorbește despre cei mulți, care au credință puternică, și îi așază față în față cu cei puțini, care sunt șovăielnici în credință, acum Sfântul Ciprian face o afirmație foarte dură: că nimeni nu crede cuvintele și făgăduințele Domnului. Uneori, creștinii care se simt muștrați de unele dintre cuvintele rostite de preoți în predici, întreabă: „Dar tot pe noi, care suntem minoritatea care vine la biserică, care încercăm să postim și să ne rugăm dimineața și seara, tot pe noi ne muștrați?” Însă rostul preotului nu este să își laude și să își măgulească credincioșii, mulțumindu-le neîncetat pentru bănuții pe care îi lasă la pomelnice sau pentru *virtutea* de a a-

prinde săptămânal câteva lumânări pentru cei vii și pentru cei morți.

Sfântul Ciprian muștră acum tocmai credința celor care se consideră credincioși și tari în credință. Un creștin din zilele noastre ar putea protesta, spunând că se simte jignit de afirmațiile sale *discriminatoare*. Dar sfântul încerca tocmai să aprindă și mai tare văpaia credinței în sufletele celor care îl ascultau.

Credința este un dar, este o taină. În clipa în care ți se pare că ai destulă credință, sau măcar credință suficientă în comparație cu ateii din preajma ta, atunci nu ai înțeles miezul credinței. Trebuie ca toată viața noastră să putem cere, ca tatăl copilului demonizat din Evanghelie: *Cred, Doamne, ajută necredinței mele...* (Marcu 9, 24). Cu cât credem mai mult, cu atât ne dăm seama cât de slabă este credința noastră.

Ne-am aștepta ca, pe măsură ce au urcat pe scara virtuților, sfinții să fie din ce în ce mai siguri de credința lor și de stăruința lor în virtute. Dar rugăciunile sfinților sunt o invocare continuă tocmai ca Dumnezeu să îi întărească în credință.

Dacă noi am înțelege că de fapt credința nu e o simplă alegere rațională definitivă, ci este un dar pe care putem ori-când să îl pierdem prin mândria noastră sau prin patimile noastre, atunci am privi mustrarea Sfântului Ciprian ca pe ceva care ne ajută să ne cunoaștem mai bine și să pornim pe calea schimbării lăuntrice, pe calea credinței adevărate.

Dacă un om de onoare și vrednic de laudă v-ar făgădui ceva, veți fi încredințați că își va ține făgăduiala, și nu ați putea crede că vă poate înșela ori amăgi acela pe care îl cunoașteți a fi un om de cuvânt, care ce spune întocmai și face.

Acum, însă, Însuși Domnul vă vorbește; iară voi vă clătinați în credință, îndoindu-vă cu mintea voastră cea nestatornică? Dumnezeu vă făgăduiește, la plecarea din această lume, nemurierea și veșnicia, iar voi șovăiți a-I crede cuvântul?

Sfântul Isaac Sirul spune într-o rugăciune către Dumnezeu: „... ești aproape de toți cu ajutorul Tău ori de câte ori e nevoie și ușa Ta e deschisă cu timp și fără

timp cererilor tuturor”¹⁶. Acesta este Dumnezeu cel adevărat. Dacă noi ne îndoim că ușa Sa e deschisă „cu timp și fără timp cererilor tuturor”, înseamnă că noi credem în alt dumnezeu. E important să știm dacă Dumnezeul în care credem este Dumnezeul cel adevărat sau dacă nu cumva ne închinăm vreunui idol, care seamănă foarte mult cu Dumnezeul cel adevărat, dar este altceva. Evident că oricărui creștin ideea închinării la idoli i se pare respingătoare. Totuși, atunci când ne îndoim de iubirea lui Dumnezeu față de noi, arătăm că de fapt credem într-un Dumnezeu care ar putea să nu ne mai iubească și să nu mai răspundă rugăciunilor noastre.

Aceasta e mai rău decât a nu-L cunoaște pe Dumnezeu, aceasta înseamnă să-I aduci ofensă lui Hristos, Domnul și Învățătorul celor credincioși, prin păcatul necredinței; aceasta înseamnă, pentru cel botezat întru Domnul Hristos, să

¹⁶ Sfântul Isaac Sirul, *Rugăciuni de taină*, Editura Deisis, 2018, p. 19 .

nu aibă credință în Biserică, lăcașul credinței.

Aici este rădăcina căderii noastre: în faptul că nu credem în Dumnezeu cum trebuie și nici nu Îl cunoaștem. Noi încercăm să ne luptăm cu consecințele puținătății credinței noastre, în loc să încercăm să schimbăm în mod fundamental lucrurile. Lupta pe care o ducem este aproape imposibilă. Pentru că ne furăm singuri căciula, spunând că suntem creștini, în loc să ne dăm seama că nu avem credință adevărată. Practic, tocmai faptul că Îl cunoaștem puțin pe Dumnezeu, în loc să stârnească în noi avântul de a-L cunoaște și mai bine, se transformă într-un zid al autosuficienței, care ne împiedică să urcăm pe scara duhovnicească.

Capitolul VII

Cât de bine este omului să părăsească această lume ne dă mărturie Însuși Hristos, Domnul și Izbăvitorul nostru, atunci când grăiește aceste cuvinte ucenicilor întristați de grabnica Lui ple-

care: De M-ați iubi, v-ați bucura că Mă duc la Tatăl (In. 14, 28), învățându-ne așadar că, atunci când cei dragi ai noștri se duc de pe acest pământ, s-ar cuveni ca mai degrabă să fim cuprinși de bucurie, și nu de întristare.

Cum reacționăm atunci când oamenii pe care îi iubim trec la Domnul? Plângem sau ne bucurăm? Dacă plângem, înseamnă că noi ne îndoim de învierea lor. Dacă plângem, înseamnă că nu îi iubim cu adevărat. Dacă ne bucurăm, înseamnă că arătăm că iubirea pe care le-o purtăm nu este egoistă, că îi iubim vrând binele lor și nu pentru a trage foloase din prezența lor în viața noastră.

Din păcate, însă, există și un motiv întemeiat de a plânge la moartea oamenilor pe care îi iubim: faptul că ne dăm seama că nu au fost pregătiți pentru întâlnirea cu Dumnezeu. Noi am fi vrut ca ei să treacă la Domnul pregătiți, spovediți și împărtășiți, și totuși au murit având o relație neclară cu Dumnezeu. Noi nu știm cum îi va judeca Dumnezeu, dar știm că oamenii care stau departe de taina sfintei spovedanii au șanse mici să se mântuiască-

că. Noi știm că oamenii care, deși se spovedesc, nu duc lupta cea bună cu patimile, au șanse mici să se mântuiască. Și lucrul acesta ne neliniștește. Da, dacă am fi siguri că cei care mor se duc la Hristos, că se duc la lumină, la bucurie veșnică, atunci poate nu am avea motive de tristețe. Am înțelege că mai important decât faptul că am rămas fără ei este faptul că ei s-au dus înaintea noastră la Dumnezeu și ne așteaptă și pe noi acolo.

Dar, dacă ei nu s-au dus la Dumnezeu, ci au ajuns în iad? Lucrul acesta ne poate paraliza sufletește. Pentru că înțelegem ce mare responsabilitate avem, cea de a mijloci la Dumnezeu prin rugăciuni, pomeni și milostenii pentru sufletele lor.

Însuflețit de acest adevăr, Sfântul Apostol Paul scrie în epistola sa: Pentru mine viață este Hristos și moartea un câștig (Fil. 1, 21), socotind că mai mare câștig îi este lui să înceteze a mai fi ținut în mrejele acestei lumi, înlănțuit patimilor și păcatelor trupului, izbăvinduse astfel din multele și copleșitoarele ne-

cazuri, și scăpând din înveninații colți ai vrăjmașului, pentru a răspunde dulcii chemări a lui Hristos în bucuria veșnicei mântuiri.

Noi citim mărturia Sfântului Pavel că pentru el a trăi însemna a trăi cu Hristos, pentru Hristos, în Hristos, iar moartea un câștig, și ne uimim de credința lui puternică. Dar ar trebui ca fiecare dintre noi să ne regăsim în cuvintele sale. Cine nu se regăsește în cuvintele sale ori este un om foarte smerit, care își vede mulțimea păcatelor și le plânge neîncetat, ori este un om sincer, care vede moartea ca pe o mare pierdere. Dacă mori acum, ce pierzi, omule? Răspunde-ți sincer la această întrebare. Ce pierzi? Tot ce ține de suflet și de mântuire, vom avea înzecit dincolo. Ar trebui nu numai să nu ne fie teamă de moarte, ci ar trebui chiar să iubim moartea, știind că e marea întâlnire cu Dumnezeu.

Capitolul VIII

Totuși, pe unii îi tulbură faptul că puterea acestei plăgi îi doboară nu doar pe păgâni, ci și pe ai noștri, de parcă ar crede că cei botezați se pot bucura de privilegiul fericirii perpetue în această lume, neatinși de primejdia vreunei maldadii; și nu că, dimpotrivă, ar trebui să treacă prin mari neazuri și dureri aici, pe pământ, pentru a fi aflați vrednici de fericirea vieții celei veșnice. Îi tulbură pe unii realitatea de neocolit că a fi muritor este o stare comună tuturor oamenilor. Și totuși, ce anume au creștinii deosebit față de ceilalți oameni, dat fiind că trupul acesta de carne e același și îl avem de la nașterea noastră pe acest pământ? Atâta timp cât viețuim aici, prin starea trupului nostru muritor, aidoma suntem cu cei nebotezați, însă prin suflet ne deosebim. Așadar, până când ce este stricăcios se va înveșmânta în nesticăciune, și ceea ce este muritor va primi nemurirea, și până când Sfântul Duh ne va duce la Dumnezeu Tatăl, toate neputințele ce chinuie trupul și primejdiile ce îl împre-

soară, aceleași sunt pentru toți cei ce aparțin seminției omenești.

Așa se face că, atunci când pământul este sterp, fără de roade, foametea îi lovește pe toți; când o oarecare cetate e luată în stăpânire de dușman, pe toți îi paște robia; când norii văzduhului nu dau ploaie pe pământ, seceta pe toți îi afectează; și când stâncile colțuroase spintecă vasul, naufragiul aduce pieirea pentru toți cei ce navighează pe el; boala ochilor și fierbințele febrei și slăbirea organelor pe nimeni nu ocolesc, câtă vreme același trup de carne îl purtăm de când ne naștem în această lume.

Noi spunem că suntem creștini, că suntem fiii Bisericii celei adevărate. Și vrem ca binecuvântările lui Dumnezeu să ne acopere în această lume. De parcă noi am crede pentru a ne fi mai bine în lumea aceasta. De aceea, ne tulburăm atunci când vedem că și noi și necredincioșii suntem încercați aproape în mod egal de cutremure, războaie, epidemii. Ne așteptăm ca Dumnezeu să vădească faptul că suntem ai Săi. Noi nu suntem

ca ceilalți. Noi suntem altfel. Cugetând așa, ne asemănăm evreilor din vremea Mântuitorului care se considerau fii ai lui Avraam și cărora Sfântul Ioan Botezătorul le spunea: *Faceți deci roadă vrednică de pocăință și să nu credeți că puteți zice în voi înșivă: „Părinte avem pe Avraam”, căci vă spun că Dumnezeu și din pietre acestea poate să ridice fii lui Avraam* (Matei 3, 9-10).

Dacă vrem ca Dumnezeu să ne trateze altfel în această viață, să nu fim atinși de calamități, epidemii sau orice alt fel de încercări, atunci greșim. Credința noastră nu se vede din faptul că nu am trece prin aceleași încercări ca și ceilalți, ci se vede – sau ar trebui să se vadă – tocmai din modul radical diferit în care ne raportăm la aceste încercări. Există creștini care, în fața necazurilor, dau dovadă de mai puțină răbdare și nădejde decât necredincioșii sau păgânii. Nu ar trebui să fie așa. Ar trebui ca tocmai trecând prin aceleași încercări prin care trec și alții, noi să arătăm că înțelegem rostul suferinței și că iubim crucea. Toc-

mai asta ne deosebește de ceilalți, nu lipsa încercărilor și a ispitelor.

Capitolul IX

Mai mult decât atât, dacă cel botezat s-ar ridica la înălțimea învățaturii creștine, ar înțelege că trebuie să pătimească în această lume chiar mai mult decât ceilalți, de vreme ce el trebuie să se împotrivească cu și mai mare hotărâre asalturilor diavolești.

Sfântul Apostol Pavel ne spune: *Ați uitat îndemnul care vă grăiește ca unor fii: „Fiul meu, nu disprețui certarea Domnului, nici nu te descuraja, când ești muștrat de El. Căci pe cine îl iubește, Domnul îl ceartă, și biciuiește pe tot fiul pe care îl primește”* (Evrei 12, 5-6). Nouă nu ne plac astfel de cuvinte. Am fi vrut ca, cu cât suntem mai aproape de Dumnezeu, cu atât să fim mai protejați, mai ocrotiți, mai lipsiți de necazuri. Dar nu este așa, ci dimpotrivă. Cu cât vrem să fim mai aproape de Dumnezeu, cu atât avem mai multe necazuri, cu atât lupta noastră

pentru mântuire este mai grea. Ne plac roadele misiunii apostolești făcute de Sfântul Pavel, dar nu ne place să gustăm din suferințele și din crucea lui. Și asta pentru că nu înțelegem valoarea crucii.

Sfânta Scriptură ne învață și ne pune în vedere: Fiule! Când vrei să te apropii să slujești Domnului Dumnezeu, gătește-ți sufletul tău spre ispită (Eccl. 2, 1). Și iarăși: Tot ce ți se va întâmpla, primește cu plăcere și în necazurile tale fii îndelung-răbdător. Că în foc se lămurește aurul, iar oamenii cei plăcuți Domnului, în cuptorul smereniei (Eccl. 2, 4-5).

Noi vrem să fim bineplăcuți lui Dumnezeu, vrem să ne mântuim, dar nu vrem focul umilinței. Nu vrem focul suferinței. Nu ne place suferința. Dar Dumnezeu nu încetează să ne crească duhovnicește prin boli și suferințe de tot felul.

Capitolul X

Astfel, Iov, după ce și-a pierdut averea, după ce i-au murit copiii, și după ce a fost încă și mai cumplit năpăstuit,

prin răni pline de viermi, nu s-a vădit a fi înfrânt, ci doar cercat; întrucât, în ispitele și durerile sale, a făcut dovada unui suflet răbdător și a unui cuget smerit, rostind aceste vorbe: Gol am ieșit din pântecul mamei mele și gol mă voi întoarce în pământ! Domnul a dat, Domnul a luat; fie numele Domnului binecuvântat! (Iov 1, 21). Iar când soția lui l-a îndemnat, în momentele în care durerea îi era sfâșietoare, să se plângă și să cârtească, grăind împotriva lui Dumnezeu, Iov i-a răspuns: Vorbești cum ar vorbi una din femeile nebune! Ce? Dacă am primit de la Dumnezeu cele bune, nu vom primi oare și pe cele rele? Și în toate acestea, Iov n-a păcătuit deloc cu buzele sale (Iov 2, 10).

Credința lui Iov era o credință adevărată, adevărată în încercări. Iov nu condiționa credința în Dumnezeu de nimic material, nu cerea ceva la schimb pentru credința sa. Tocmai de aceea noi trebuie să punem pe cântar credința noastră și credința lui Iov și să ne dăm seama că a noastră este mult mai ușoară decât a lui. Și să Îl rugăm pe Dumnezeu să ne dea și

nouă o fărâmbă din credința puternică a lui Iov.

Drept pentru care, Domnul Dumnezeu dă mărturie despre el, spunând: Te-ai uitat la robul Meu Iov, că nu este nici unul ca el pe pământ fără prihană și drept și temător de Dumnezeu și care să se ferească de ce este rău? (Iov 1; 8).

Existența lui Iov ne rușinează. El a trecut prin încercări atât de grele și nu a cârtit. Tocmai răbdarea încercărilor era cel mai direct dialog cu Dumnezeu. Iov știa că Dumnezeu îngăduie ca el să treacă prin încercări; și mai știa că nu e singur. Noi ne plângem și cârtim. Avem o limită a răbdării foarte scăzută. Când ajungem pe drumul suferinței mai mult decât putem duce, imediat ni se pare că Dumnezeu ne-a părăsit. Dacă privim istoria sfântă, ne putem gândi că cei mai chinuți, mai deznădăjduiți și mai cârtitori oameni ar fi trebuit să fie sfinții. După criteriile noastre ar fi trebuit ca Iov să cârtească, ar fi fost chiar îndreptățit să cârtească. Ar fi trebuit să cârtească Sfântul Apostol Pavel. Ar fi trebuit să câr-

tească toate cetele de mucenici și mucenițe. L-au ales pe Hristos, au ales Adevărul, și în loc de o răsplată sau de un premiu au primit crucea. Și totuși această cruce le-a adus bucurie, le-a adus mângâiere, le-a dat nădejde. Aceasta este credința la care suntem chemați și noi, cei slabi în credință. Noi, cei care astăzi cărtim, cei care azi protestăm că Dumnezeu nu ne ocrotește destul. De parcă noi am ști mai bine decât El ce ne este de folos pentru mântuire și ce nu.

Și Tobit, după săvârșirea multor fapte de bine, izvorâte prin milostivul său suflet, pătimind pierderea vederii ochilor, a fost cu frică de Dumnezeu, binecuvântându-L în acest necaz al lui și înmulțind mai mult lauda odată cu creșterea suferinței sale. Chiar când soția lui a încercat să-l facă să se clatine în credință, spunându-i: Unde-ți sunt milosteniile și faptele tale cele bune? Toată lumea știe ce ți-au adus (Tob. 2, 14), el a rămas de nezdruncinat în evlavia lui și întru frica de Dumnezeu, înarmat cu scutul credinței, îndelung-îndurând și

necedând la vremea suferinței ispitei venite prin vorbele soției sale ci, mai degrabă, s-a întărit și mai mult întru credință și răbdare.

Ca și cum nu ar fi destulă durerea provocată de încercările prin care trecem, de multe ori se găsesc persoane – mai apropiate sau mai îndepărtate de noi, care caută să ne convingă că am răbdat prea mult. Că Dumnezeu ne-a încercat mai mult decât meritam, sau mai mult decât puteam duce. Iar șoaptele diavolului vin ca niște cuțite în sufletele noastre. Ni se pare că ne scufundăm, că, dacă am fi putut răbda necazurile, totuși nu putem răbda și aceste picături de suferință adăugate prin insinuările celorlalți.

Diavolul ne șoptește, vrând să pierdem cununa suferințelor: „Ați suferit degeaba... Suferința voastră nu are valoare. Dumnezeu nu prețuiește suferința voastră...” Când meșterul care repară ceva își dă cu ciocanul peste deget, înjură. Înjurătura aceasta, evident, nu micșorează durerea suferită, dar îi dă impresia că el este stăpânul momentului, al situației. Înjurătura este o formă de protest, cu ca-

re s-a obișnuit, care i-a intrat în reflex. E ceva care oarecum îl răcorește. O stare similară de răcorire o poate aduce și cârtirea. E o formă de refuz al suferinței prin care treci. Dar, de fapt, este o formă de refuz al cununii pe care ar trebui să o aducă suferința.

Pentru aceasta, îngerul Rafael l-a și lăudat, spunând: „Lucrurile lui Dumnezeu este de laudă să le vestești.” Când te rugai tu și nora ta Sara, eu duceam pomnirea rugăciunii voastre înaintea Celui Sfânt și când îngropai tu pe cei morți, încă eram cu tine. Și când tu nu te-ai lenevit să te scoli și să-ți lași prânzul tău ca să te duci să ridici pe cel mort, binefacerea ta nu s-a ascuns de mine, ci eu eram cu tine. Și acum Dumnezeu m-a trimis, să te vindec pe tine și pe nora ta, Sara. Eu sunt Rafael, unul din cei șapte sfinți îngeri, care ridică rugăciunile sfinților și le înalță înaintea slavei Celui Sfânt (Tob. 12, 11-15).

Când Tobit s-a așezat la masă, i-a cerut fiului său Tobie să cheme să mănânce cu ei un om sărac, din neamul lor. Iar Tobie i-a spus că un israelit, rob în

Ninive, a fost spânzurat și aruncat în piață. Tobit s-a ridicat de la masă și s-a dus să ia trupul celui mort, pentru a-l îngropa. Pentru că mai înainte Tobit fusese el însuși fugar – fugise din Ninive în vremea regelui Sanherib, fiind pârât că îngropa morții uciși la porunca regelui – riscul pe care și-l asuma era mare. Dar pe măsura acestui risc pe care și l-a asumat a fost și răsplata dumnezeiască. Dumnezeu l-a trimis pe Sfântul Arhanghel Rafail să îi poarte de grijă.

Câți dintre noi ne grăbim să facem fapte bune? Câți suntem gata să ne ridicăm de la masă ca să facem o faptă bună, primejduindu-ne viețile? Puțini, foarte puțini. Dar toți vrem să fim ocrotiți de îngeri și de sfinți. Numai că trebuie ca mai întâi să facem noi faptele credinței, să avem noi curajul de a ne sui pe cruce. Și, atunci, îngerii și sfinții vor veni degrabă în ajutorul nostru.

Capitolul XI

Dintotdeauna oamenii drepecți au făcut dovada unei asemenea puteri de a

răbda. Din învățătura Domnului apostolii au deprins aceasta atitudine, de a nu cârti la vreme de necaz, ci de a accepta cu răbdare și curaj orice s-ar petrece pe lume. De altfel, se știe cât rău poate aduce cârtirea împotriva lui Dumnezeu, căci în cartea Numerilor, Domnul le spune iudeilor veșnic nemulțumiți și nemulțumitori: Să înceteze de a mai cârti împotriva Mea, ca să nu moară! (Num. 17, 10)

Noi care predanie o ținem atunci când trecem prin încercări? Predania răbdării sau predania cârtirii? Apostolii și toți sfinții nu au cârtit, pentru că prin cârtire și-ar fi trădat credința. Până la pogorârea Duhului Sfânt, chiar apostolii erau oameni slabi, și de aceea L-au și părăsit pe Hristos în vremea pătimirilor. Dar, după ce au primit Duhul Sfânt, aceiași apostoli L-au mărturisit fără frică, cu prețul vieții lor. Semnul primirii Duhului Sfânt este tocmai lăsarea în voia lui Dumnezeu în momentele de încercare. Un cărturar contemporan, urmaș al fariseilor din vechime, ar putea ține predici frumoase sau ar putea scrie cărți interesante despre suferință. Dar, atunci când ar

ajunge pe cruce, ar cârti. Și prin aceasta ar arăta că, deși formal spune că este creștin, practic ține Legea cea veche.

Soluția este oprirea cârtirii, încetarea murmurului la adresa lui Dumnezeu. Numai că această soluție, deși pare simplă, presupune o schimbare profundă. Degeaba înțelege meșterul că nu e bine să mai înjure atunci când își dă cu ciocanul peste deget. Obișnuința îndelungată de a înjura își va spune cuvântul. La fel se întâmplă cu cei care cârtesc. De aceea, e mare lucru dacă ei măcar pornesc lupta cu cârtirea. Și azi cârtesc mai puțin decât ieri, mâine vor cârti mai puțin decât azi și tot așa. Sau, dacă au credință puternică, se leapădă de păcatul cârtirii cu totul, înțelegând că e o formă de moarte sufletească.

Nu trebuie să cârtim la vreme de necaz, iubiți frați, ci trebuie să ne ducem crucea cu răbdare și curaj, indiferent ce ni se întâmplă, căci scris este: Te-a smerit, te-a pedepsit cu foamea ca să te încerce și ca să afle ce este în inima ta și de ai să păzești sau nu poruncile Lui (Deut. 8,

3). *Și iarăși*: Prin aceasta vă ispitește Domnul Dumnezeu vostru, ca să afle de iubiți pe Domnul Dumnezeu vostru din toată inima voastră și din tot sufletul vostru (*Deut. 13, 3*).

Creștinii nu murmură în încercări. Ei știu că încercările sunt îngăduite de Dumnezeu pentru a-i curăța de păcate și a-i scăpa de mândrie. Încercările sunt de fapt o testare a credinței. Ele ne ajută să înțelegem cât suntem de slabi și neputincioși. Când Dumnezeu ne covârșește cu binecuvântările Sale, atunci sufletele noastre sunt pline de bucurie, dar această bucurie nu alungă automat mândria din sufletele noastre. Dar atunci când Dumnezeu îngăduie să cunoaștem foamea sau alte lipsuri, atunci înțelegem că scăparea noastră vine doar de la El. Nu vorbim acum de faptul că omul leneș trebuie să se roage mai mult și va scăpa automat de foame – nu, pe omul leneș Dumnezeu îl poate încerca cu și mai multă foame, tocmai ca acela să lepede patima leneviei. Ci de situațiile în care trecem prin greutăți fără voia și fără vina noastră. Tocmai

aceste situații vădesc dacă noi suntem creștini cu adevărat sau nu. Oare Dumnezeu are nevoie să ne testeze prin suferințe, oare El nu știe cât suntem de credincioși sau de puțin credincioși? Bineînțeles că Dumnezeu știe totul, dar ne dă și nouă ocazia să ne cunoaștem. Și nu doar la nivel superficial, cum o facem de obicei, ci să o facem observând alegerile noastre și consecințele lor.

Capitolul XII

Avraam a bineplăcut lui Dumnezeu, căci, pentru a se pleca voii Lui, nu a dat înapoi nici măcar atunci când i s-a cerut să Îi jertfească propriul fiu și să comită astfel un act de infanticid. Voi, cei care nu răbdați nici măcar să îndurați pierderea fiului vostru potrivit legii firești a stării muritoare a omului pe acest pământ, ce ați face dacă vi s-ar cere să vă ucideți propriul fiu?

Care este capacitatea noastră de sacrificiu pentru Dumnezeu? Care este lu-

crul cel mai greu pe care am fi dispuși să îl facem? Lui Avraam, Dumnezeu i-a cerut să își sacrifice fiul. Și Avraam a acceptat lucrul acesta fără cârtire. Pentru că porunca era dată chiar de Dumnezeu. Noi știm că Dumnezeu nu ne cere și nu ne poate cere să săvârșim o crimă. De aceea, dacă un înger ne-ar cere să ne ucidem fiul sau soția sau pe altcineva, am ști că îngerul acela a luat chipul luminii, dar este un înger al întunericii. Totuși, dacă știm că Dumnezeu nu ne-ar cere să ne ucidem fiul, care ar fi cea mai grea poruncă a Sa pe care am fi dispuși să o ascultăm?

Un exemplu clar este oferit de situația în care un tânăr sau o tânără vrea să aleagă calea mănăstirii. Din păcate, mulți, foarte mulți părinți se opun unei astfel de decizii. Nu vor ca fiii lor să își *rateze* viețile. Dar, ce înseamnă ratarea vieții prin călugărie? Din punct de vedere creștin, înseamnă tocmai aflarea vieții celei adevărate, a vieții nepătimașe. Tatăl creștin poate că înțelege rostul monahismului, poate că merge el însuși din când în când la mănăstiri să se închine. Dar, atunci când fiul sau fiica sa vor să intre în

mănăstire, el se opune. De ce? Pentru că, prin plecarea la mănăstire, fiul sau fiica sa se îndepărtează de relația cu părinții. Nu o să îi mai fie aproape la bătrânețe. Nu o să îl mai îngrijească. Nu o să îi mai aducă medicamente. Nu o să îi mai aducă mâncare. Și tot așa.

Pentru mulți părinți din zilele noastre, a-și lăsa fiul sau fiica la mănăstire este un sacrificiu mai mare decât cel pe care Dumnezeu i l-a cerut lui Avraam. Deși nu numai că nu îi sau le vor ucide ei, totuși plecarea la mănăstire este înțeleasă ca un fel de moarte a celor care renunță la desfătările lumesti, pentru a se dăruii lui Hristos. Da, de fapt, călugăria este o formă de moarte, numai că pentru părinții călugărului această moarte trebuie înțeleasă ca o înviere. Înviere de care ar trebui să se bucure, nu să se supere.

Oricum, chiar dacă puțini părinți se află în situația de a accepta „moartea” fiului sau a fiicei lor prin plecarea la mănăstire, toți creștinii se află permanent în situația de a jertfi ceva pentru Hristos. De la modul în care postim până la modul în care ne iertăm vrăjmașii, de la modul în

care ne rugăm până la modul în care refuzăm să cârtim atunci când necazurile ne doboară, permanent avem în fața noastră o cruce. Pe care o putem îmbrățișa sau o putem lepăda.

Credința în Dumnezeu și frica de El ar trebui să te facă să fii pregătit pentru orice, fie că ar fi vorba de pierderea averilor, fie că este vorba de o neconținută și sângerătoare durere a mădulelor din cauza unei chinuitoare boli, fie că este vorba de întristătoarea despărțire de soție ori copii, ce pleacă pe neașteptate din viața aceasta. Să nu îți fie acestea pricină de văicăreală, ci de creștere duhovnicească; să nu lași necazurile vieții să îți slăbească credința, ci, mai degrabă, arată-te tare în aceste încercări, întrucât toate rănilor pricinuite de nenorocirile de acum se cade a fi disprețuite, știind câtă fericire ne așteaptă în ceruri.

La ce încercări poate rezista credința noastră? Dacă avem o mică răceală, nu e o problemă. Dacă am pierdut o sumă mică de bani, nu e o problemă. Dar, dacă încercările noastre sunt mari, atunci sim-

țim cum credința se clatină. Credința înseamnă să accepți că, dacă mâine vine cea mai grea epidemie, tu te vei lăsa în voia lui Dumnezeu. Că dacă acum începe cel mai sângeros război sau cel mai puternic cutremur din istorie, tu nu te vei lăsa biruit de teamă.

Până la urmă, a crede în Dumnezeu înseamnă tocmai a înțelege că orice chin în lumea aceasta, dacă este răbdător fără cârtire și cu nădejde în Dumnezeu, ne va aduce bucurie în lumea cealaltă. Da, încercările par de multe ori fără sens, fără rost. Ni se pare că trecem prin suferințe care nu aduc niciun folos duhovnicesc. Dar cum ar fi ca în toate suferințele să vedem răsplata dumnezeiască? Unde ar mai fi credința noastră?

Dacă nu există luptă, nu există biruință; iar odată cu dobândirea biruinței, primești și cununa pe merit câștigată.

Noi trăim într-o cultură a comodității. Raportarea noastră la lume este marcată de faptul că ni se pare că ni se cuvine totul, dar nu vrem să facem niciun efort, sau vrem să facem doar eforturi

mici. Soții se căsătoresc, pornesc pe calea familiei și, la primele tensiuni, aleg divorțul. Nu au divorțat fără motiv, evident, dar nici nu au încercat să schimbe lucrurile. Și șablonul acesta este valabil în orice latură a vieții: divorțăm de orice presupune suferință, oboseală, osteneală. De fapt, vrem să divorțăm de orice înseamnă cruce. Nu vrem să fim muritori. Ne place că Biserica ne spune că suntem nemuritori, că vom învia cu toți. Dar nu ne place că până la înviere trebuie să trecem prin cruce.

Noi vrem înviere fără cruce, victorie fără luptă. Numai că lucrul acesta nu se poate. Dacă se putea, atunci Dumnezeu ne-ar fi creat fără voință liberă. Am fi fost niște roboți perfecti, fiecare dintre noi. Dar nu am fi putut cunoaște iubirea și fericirea veșnică. Ceea ce înseamnă că nu avem ce face, nu putem culege roadele fără să semănăm.

Cârmaciul iscusit în mijlocul furtunii se arată, oșteanul în luptă își vădește curajul. În lipsa primejdiei, e vorbire în van și fanfaronadă. La vreme de strâm-

torare lupta vădește cât de mult iubește cel încercat Adevărul.

Microbiștii își dau repede seama când un meci este aranjat să se termine zero la zero. Meciul nu are niciun farmec, este banal, este șters. Așa ar fi viețile noastre fără încercări. O viață fără greutăți ar fi o viață blestemată. Tocmai pentru că necazurile sunt examene pe care le putem lua sau pierde. Dacă am putea alege să renunțăm la necazuri, înseamnă că am refuza examenele și implicit răsplata pe care o pot aduce acestea.

Copacul cu rădăcinile adânc implantate în pământ nu este doborât de vijelii, și corabia solid construită nu este răsturnată de valuri; și când lanurile pline de rod sunt treierate, boabele de grâu mari și puternice nesocotesc involburarea vânturilor, în timp ce pleava e purtată departe, la fiecare suflare.

Imaginea evanghelică a copacului care are rădăcini adânci este o imagine în care nu vrem să ne regăsim. Mai degrabă am vrea să fim flori, crescute cu multă

grijă în ghivece. Considerăm că nu avem sânge de eroi în noi. Știm că preferăm comoditatea, cu toate implicațiile ei. Dar, chiar dacă este așa, necazurile vin și zguduie viața noastră, forțându-ne să ieșim din carapacea leneviei și a iubirii de sine. Practic, examenele prin care trecem nu sunt examene propriu-zise, ci sunt de fapt antrenamente care încet-încet direcționează sufletul pe calea mântuirii. De aceea, chiar dacă uneori suntem parcă lipsiți de vlagă, iar alteori ne putem chiar rupe o mână sau un picior, Dumnezeu ne ia iarăși de mână și ne ajută să mergem mai departe.

Capitolul XIII

Astfel, și Sfântul Apostol Pavel, după naufragii, după biciuiri, după multe și cumplite suferințe trupești, spune că nu se întristează, ci se folosește duhovnicește în necazurile lui, deoarece cruntele loviri sunt pentru el adevărate încercări: Și pentru ca să nu mă trufesc cu măreția descoperirilor, datu-mi-s-a mie un ghimpe în trup, un înger al satanei, să

mă bată peste obraz, ca să nu mă trufesc. Pentru aceasta de trei ori am rugat pe Domnul ca să-l îndepărteze de la mine. Și mi-a zis: „Îți este de ajuns harul Meu, căci puterea Mea se desăvârșește în slăbiciune” (2 Cor 12, 7-9).

Ne imaginăm că, cu cât suntem mai aproape de Dumnezeu, cu atât El va răspunde mai repede cererilor noastre. De aceea, când citim în Sfânta Scriptură că Sfântul Apostol Pavel s-a rugat de trei ori ca Dumnezeu să îl scape de o încercare, ne surprinde răspunsul lui Hristos: „Puterea Mea se desăvârșește în slăbiciune”. În aceste cuvinte este rezumată într-un fel filosofia creștină legată de viața omului. În contrast profund cu toate curente de dezvoltare personală, care vor să ne „desăvârșească în putere”, învățătura creștină ne arată cu totul altceva: cu cât omul își cunoaște mai bine slăbiciunea, cu atât devine mai puternic, tocmai pentru că prin conștientizarea slăbiciunii sale înțelege nevoia de a primi putere și har de la Dumnezeu. Lecția aceasta a fost înțeleasă de Sfântul Apostol Pavel abia după ce s-a rugat de trei ori ca Dumnezeu să îi

ridice încercarea respectivă. Nouă ne trebuie mult mai mult timp pentru a înțelege că tocmai în momentele în care aparent Dumnezeu ne-a părăsit, pentru că nu ne-a dat ajutorul pe care I l-am cerut, tocmai atunci ne ajută cel mai mult, tocmai prin faptul că ne dădea putere să nu fim biruiți de povara încercărilor.

Așadar, când neputința, nereușita, și orice fel de nenorocire ne cuprind, tocmai atunci se desăvârșește puterea noastră; anume atunci când credința ne este pusă la încercare, iară noi rămânem dârji, primim cununa biruinței, după cum este scris: Vasele olarului le lămurește cuptorul; iar ispita omului cugetul lui (Eccl. 27, 5).

În vremea necazurilor, credința trebuie îngrijită cu multă grijă, ca o floare, ca un copil mic. Trebuie să fim conștienți de faptul că diavolul se luptă din răspuțeri să semene în sufletele noastre sămânța îndoielii, sămânța necredinței. Și că fiecare necaz este, până la urmă, o încercare a credinței noastre.

Aceasta este, pe scurt, diferența dintre noi și cei ce nu Îl cunosc pe Dumnezeu: faptul că în necaz ei se plâng și cârtesc, în vreme ce pe noi necazul nu ne abate de pe calea adevărului, a virtuții și a credinței, ci, din contră, suferința ne face mai puternici.

Ce ne deosebește pe noi de necredincioși, de păgâni sau de eretici? Faptul că mergem la biserică, faptul că nu furăm, faptul că ne închinăm la icoane? Dacă suntem sinceri, recunoaștem că de multe ori ereticii fac mult mai multe fapte de milostenie decât noi, sunt mai jertfelnici decât noi. Lucrul acesta se vede și din modul în care se face misiune creștină în țările musulmane. De multe ori ortodocșii se mulțumesc să se ocupe doar de cei care fac deja parte din Biserică, în timp ce ereticii merg cu mult curaj și încearcă să convertească credincioși musulmani. Prin curajul lor, de multe ori ne rușinează. Pentru că noi ne cruțăm viețile, deși facem parte din Biserica cea adevărată. Pe când ei, deși nu fac parte din ea, sunt dispuși să moară pentru a-i aduce pe ceilalți la Hristosul în care cred.

După cum învață Sfântul Ciprian al Cartaginei, una dintre deosebirile esențiale dintre credincioși și ceilalți este vădită de modul în care sunt răbdate încercările. Și ce vedem? Că, din păcate, credința noastră a slăbit atât de tare încât nu numai că nu ne purtăm cu mai multă răbdare decât ceilalți, ci de multe ori ceilalți ne dau lecții de răbdare a suferinței și a necazurilor. Dacă nu suntem ipocriți, putem vedea asta. Putem găsi o sumedenie de explicații, putem să dăm vina cu ușurință pe diavol, care pe noi ne încearcă mai abitir decât pe ei etc., sau putem să vedem, pur și simplu, că noi avem o credință diluată. Abia când încercările ne dau tărie în credință, abia atunci suntem pe drumul cel bun. Abia când modul în care rezistăm noi este radical diferit de modul în care rezistă ceilalți – fie că este vorba de o epidemie, de un cutremur, de inundații, de foamete, de un război sau de alte necazuri, abia atunci suntem pe drumul cel bun. Până atunci, credința noastră este fără vlagă, fără putere.

Capitolul XIV

Astfel, metehne trupești cum ar fi: intestinele slăbite, ce se deșartă într-o curgere continuă, vlăguind puterea trupului; ori vreun focar de infecție ce umple gâtul de răni care supurează; ori intestinele ce sunt zdruncinate de vărsături neconținute; ori ochii iritați, injecționați și dureroși; ori, în unele cazuri, picioarele ori alte membre ce sunt îndepărtate din cauza intrării în putrefacție; ori auzul ce slăbește, ori vederea ce se înceteșează – toate aceste sunt încercări ce pot dovedi tăria credinței.

Boala este un chip al morții, este o reprezentare a morții. Cu cât suferința este mai mare, cu atât harul lui Dumnezeu este mai mare. Lucrul acesta nu poate fi înțeles doar în mod rațional, pentru că răbdarea suferinței este o taină. Când pierzi vederea, sau auzul, sau o mână sau un picior, poți să te lași îngenunchat – pentru că durerea este reală. Sau poți să rabzi și să stai pe cruce. Pentru că știi că nu există suferință fără răsplată.

Ce măreție sufletească este a te lupta cu toate forțele de care e în stare o minte statornică împotriva atâtor atacuri nimicitoare și a morții! Ce lucru sublim este să stai drept în mijlocul pustirii seminției umane, și să nu te lași doborât la pământ precum aceia care nu și-au pus nădejdea în Dumnezeu, ci mai degrabă să te bucuri și să te veselești de acest bun prilej!

Nu e ușor să stai pe cruce, evident că nu este ușor. Dacă ar fi ușor, nu i-am mai lăuda pe mucenici. Nu i-am mai lăuda pe pustnici, nu i-am mai lăuda pe ceilalți sfinți. Da, este greu, dar taina este tocmai că Dumnezeu dă, de fiecare dată, puterea de care este nevoie pentru a nu te lăsa îngenuncheat de suferință.

Făcând dovada credinței cu un asemenea curaj, îndurând suferința, și mergând către Hristos pe calea cea strâmtă pe care El Însuși a pășit, să primim răsplata făgăduită, potrivit dreptei Lui judecăți!

Cum să consideri suferințele trupești daruri de la Dumnezeu? Lucrul acesta li se pare absurd celor necredincioși. Cum să te feliți că mori, încetul cu încetul? Dar tocmai aici se vede puterea credinței. Înțelegi că suferințele prin care treci sunt o formă de mucenicie. Chiar dacă nu ai prigonitori păgâni, suferințele aduse de boală pot fi la fel de mari ca ale celor care au mărturisit credința în arenă. Și nădejdea îți dă puterea să rabzi până la capăt.

Cu siguranță, de moarte se poate teme doar cel ce, nefiind renăscut prin apă și Duh, este dat focului Gheenei.

Înțelegem frica de moarte a celor care nu sunt fii ai Bisericii. Au stat departe de Dumnezeu și le este teamă să se întâlnească cu El. Da, ei să se teamă de moarte, dar această teamă să le fie dascăl spre apropierea de unirea cu Hristos prin Sfântul Botez.

De moarte se poate teme doar cel ce nu se închină crucii și patimilor lui Hristos; de moarte se poate teme doar cel

care prin moarte trece la o a doua moarte; de moarte se poate teme doar cel care, plecând din această lume, se va chinui în cazne fără de sfârșit.

De ce temi de moarte, omule? Răspunde-ți cât mai sincer la această întrebare. Ți-e teamă că vei trece de la moartea trupească la moartea sufletească? Nu îți dai seama atunci că moartea sufletească deja a avut loc? Sau poate că îți dai seama și lucrul acesta mărește frica... Dacă îți e teamă că după moarte vei ajunge în iad, atunci nu sta pe loc. Fă ce trebuie să faci. Ridică-te din amorțeală. Ridică-te din păcat. Ridică-te din blazare. Aleargă la Hristos și schimbă-ți viața.

De moarte se poate teme doar cel care prin zăbovirea pe acest pământ își amână pentru o vreme groaza și chinul.

Unii oameni, cu cât trăiesc mai mult, cu atât adaugă mai multe poveri în desaga păcatelor lor. Prelungirea vieții nu le este spre îndreptare, ci spre osândă. Practic, e un blestem că moartea îi ocolește, că îi evită, pentru ca după amânarea

întâlnirii cu ea să vină mai crunt, mai crâncen, mai dureros.

Capitolul XV

Potrivit condiției umane muritoare pe acest pământ trecător, și dintre ai noștri cunosc moartea, slobozindu-se astfel din lanțurile acestei lumi înșelătoare. Această stare muritoare inerentă fapturii omenești căzute este blestem și năpastă pentru neamul evreiesc, pentru păgâni, pentru vrăjmașii lui Hristos, câtă vreme pentru cei botezați este plecare spre tărâmul veșniciei fericiri.

Dacă într-o epidemie mor mulți creștini, lucrul acesta nu trebuie să fie în niciun caz motiv de tristețe și jale. Pentru că suferința i-a dus la Hristos. Moartea este nenorocire doar pentru cei care nu L-au cunoscut pe Hristos, Cel care este Viața cea adevărată.

Faptul că de moarte sunt atinși atât cei dreپți, cât și cei nedreپți nu e o pricină întemeiată pentru a crede că

moartea e totuna și pentru cei buni, și pentru cei răi. Cei dreapți sunt chemați la loc de odihnă, cei nedreapți sunt duși la loc de caznă; liniștea e dăruită celor credincioși, pedeapsa celor necredincioși.

Care este diferența dintre moartea unui bolnav de cancer care este creștin și a unuia care este necredincios? Ei mor la fel. Suferințele lor sunt la fel de mari. Dar creștinul știe că merge la Hristos, știe că merge în rai. Într-un cutremur, mor toți locuitorii unui bloc. Unii sunt creștini, majoritatea nu. Au murit la fel, nu? Unde mai este Dumnezeuul creștinilor?

A pune o astfel de întrebare este o dovadă de necredință. Pentru că nu mor la fel. La nivel fizic, material, da, s-au întâmplat aceleași lucruri. Oamenii au murit sub ruinele blocului. Dar, în plan duhovnicesc, diferența este mare. Pentru că la moartea fiecărui creștin vine Hristos, vine Maica Domnului, vin sfinții îngeri, vin cetele sfinților. Seamănă atunci moartea unui creștin cu a unui necreștin? Nu, nu seamănă.

Suntem nechibzuiți și nerecunoscători, iubiți frați, pentru dumnezeieștile daruri primite, și nu aducem cuvenitele mulțumiri pentru tot harul revărsat asupra noastră.

Dacă am putea să ne judecăm cu Dumnezeu, să Îl acuzăm pentru toate minusurile, pentru toate lipsurile din viața noastră, dacă ar putea exista un proces în care noi să Îl acuzăm pe Dumnezeu – deși un astfel de proces este utopic, pentru că nu există o instanță de judecată superioară Lui – și dacă în acest proces îngerii I-ar lua apărarea, fiindu-I avocați, atunci cu siguranță că noi am pierde procesul, nu Dumnezeu. Noi nu știm să prețuim suferința. Noi nu o iubim, și asta pentru că nu o prețuim. Dacă am prețui-o, atunci am și iubi-o. Dar, pentru că avem o credință slabă, nu înțelegem că fiecare durere prin care trecem ne aduce cunună dacă o răbdăm fără să cârtim. Noi vrem binele nostru, dar Dumnezeu ne vrea și mai mult binele. Și ne dăruiește binele adevărat, nu cel pe care îl căutăm noi și nu îl găsim decât arareori.

Iată, fecioarele pleacă din viața aceasta în pace, încununată cu slavă, nemându-se de venirea lui Antihrist, de prihănirile și de lupanarele unde sălășluiește duhul celui rău. Tinerii scapă de primejdiile specifice vârstei lor clocotitoare și ajung la fericire ca răsplată pentru înfrânarea și neprihănirea lor. Nici femeile nobile nu mai au teamă de schingiuri, căci au scăpat printr-o moarte rapidă de frica prigonirilor și de mâinile și caznele călăului.

Dacă un vapor cu pelerini care merg spre o mănăstire aflată pe o insulă s-ar scufunda, atunci perspectiva mediatică ar fi disperată. Ce nenorocire, ce ghinion... „Unde a fost Dumnezeuul lor, de i-a lăsat să se scufunde cu toți?” Parcă și noi am fi tentați să ne punem astfel de întrebări. Parcă morțile lor ne-ar răscoli, făcându-ne să ne gândim la propria moarte. „Ce bine de noi că nu am fost pe acel vapor...” „Ce bine că nu am plecat în pelerinaj cu ei!” – nu-i așa? Dar perspectiva autentic creștină ar fi cu totul alta. Sfântul Ciprian al Cartaginei se bucura pentru tinerele fecioare care mureau de ciumă

fără să cunoască întinăciunea păcatului și fără să fie aruncate de păgâni în case de desfrâu. Se bucura pentru tinerii care ajungeau la mântuire, primind plata nevoițelor lor. Se bucura pentru creștinii care, printr-o moarte grabnică, nu mai ajungeau în fața prigonitorilor – care ar fi putut să îi convingă prin suferințe grele să se lepede de credința lor. Din această perspectivă, cei care mureau de ciumă erau binecuvântați, nu blestemați. Din această perspectivă, creștinii care ar muri pe un vapor într-un pelerinaj nu ar fi ghi-nioniști, ci ar fi cu adevărat binecuvântați. Pentru că s-au întâlnit cu Hristos, Răsăritul cel de Sus, ajungând la capătul pelerinajului prin lumea aceasta.

De frica morții și de trecerea inexorabilă a timpului cei căldicei sunt răvășiți, cei delăsători se dezmeticesc, cei leneși prind forțe, fugarii se întorc, păgânii sunt constrânși să creadă, vechea adunare a celor credincioși este chemată la odihnă, noua și bogata oaste se întrunește să lupte cu un curaj nestăvilit.

Aceeași încercare – posibilitatea de a te îmbolnăvi de ciumă – avea efecte radical diferite. Fricoșii erau îngenuncheați. Vedeau în jurul lor atâta boală și atâta moarte, încât frica îi paraliza. Dar, paradoxal, unii care erau slabi se întăreau în credință, iar cei lași erau încurajați de curajul și nădejdea pe care o arătau alți creștini. Cei care fugiseră din pricina prigoanelor puteau să se întoarcă, erau chiar siliți să se întoarcă, pentru că nu mai avea cine să le poarte de grijă. Mare parte dintre creștini erau chemați la odihna veșnică, dar modul în care mureau îi făcea pe păgâni să creadă. Păgânii erau constrânși să creadă de minunea la care erau martori – de modul în care creștinii înfruntau boala și moartea. Practic, epidemia de ciumă din vremea Sfântului Ciprian întărea Biserica, așa cum au făcut-o și alte epidemii. Pentru că păgânii vedeau credința vie a creștinilor, vedeau cum această credință le dădea putere. Nu era doar o credință teoretică, nu era doar o credință filosofică, nu era o credință căldicică. Ci era un foc care se răspândea cu repeziune. Și așa apărea o nouă oaste creștină,

cu soldați recrutați de curând, care luau locul celor trecuți la Domnul.

Capitolul XVI

Și mai apoi, iubiți frați, ce lucru măreț, potrivit și necesar, este ca moli-mele și năpastele, ce par înfricoșătoare și de moarte aducătoare, de fapt să aibă rolul să cerceteze câtă dreptate sălăș-luieste în fiecare dintre noi, să afle cuge-tele oamenilor, să vadă dacă cei sănătoși sufletește nu cumva prind a se îmbol-năvi; dacă oamenii își iubesc aproapele; dacă stăpânii arată milă față de slugile lor chinuite; dacă doctorii nu-și ignoră pacienții ce au trebuință de ajutorul lor; dacă cel puternic și înfricoșător își su-primă pofta de violență; dacă cel lacom își poate domoli pofta nesățioasă de aca-parare măcar de frica morții; dacă cel semeț și mândru poate să-și plece, su-pus, capul; dacă cel rău își curmă în-drăzneala; dacă, atunci când cei dragi pier, cel bogat se face generos și, când e lipsit de urmași are puterea să-și împar-tă altora averile.

Sfântul Ciprian îi îndemna pe creștini să judece molima după efectele ei. Apela la judecata fiecăruia, având nădejdea că fiecare creștin îi va împărtăși punctul de vedere legat de boala pe care o considera necesară și despre ale cărei consecințe negative spunea că sunt doar aparente. De aici putem înțelege și tăria credinței sale, dar și credința celor cărora li se adresa. Istoria Bisericii nu a privit scrisoarea Sfântului Ciprian ca pe un monument de fanatism, ca o sumă de aberații ale unui om care își pierduse simțul rațiunii. Altfel spus, așa trăiau și gândeau creștinii despre epidemia de ciumă. Da, întâlnirea cu boala a fost ca o confruntare militară, ca un turnir, în care creștinii au învins. Nu toți, evident, dar cei mai mulți dintre ei. Imaginea era tulburătoare. Și pomul se putea judeca după roade: cei sănătoși îi îngrijeau pe cei bolnavi, nu îi părăseau, cum făceau păgânii. Bolnavii erau îngrijiți cu evlavie și părăseau această viață cu credința în suflete. Medicii îi îngrijeau până în ceasul din urmă, cu răbdare și jertfelnicie. Stăpânii arătau înțelegere față de slugile lor bolnave, cei

lacomi renunțau la lăcomie, văzând umbra morții alături de ei. Prezența morții îi făcea să se gândească la viața veșnică. Ba chiar și bogății nemilostivi făceau daruri altora, atunci când știau că nu pot lua cu ei bogățiile pe lumea cealaltă, dacă nu aveau urmași în lumea aceasta. Tabloul era impresionant: suferința și boala predicau cu o voce mai răsunătoare decât o cea pe care o avuseseră mai înainte slujitorii altarelor, și cuvântul lor lucra în inimile oamenilor, fie că erau bolnavi, fie că erau sănătoși.

Și, deși această molimă nu ne este pe plac, ea folosește mult creștinilor și slujitorilor lui Dumnezeu, ca noi să ne dorim cu toată inima martiriul, învățând astfel să nu ne temem de moarte.

Acestea toate ne sunt nouă pregătiri, și nu funeralii: ele înalță cugetul la cele de sus și, prin disprețuirea morții, ne pregătesc cunună de slavă.

Boala nu a adus niciun alt bine trecător, nu a adus decât o mare lecție duhovnicească: i-a învățat pe creștini să nu se teamă de moarte. A fost pentru creștini

un antrenament în care au învățat unul dintre cele mai importante lucruri din viața lor: să caute raiul și să nu se teamă de moarte. Paradoxal, sau poate că firesc, creștinii care căpătau curaj în fața morții începeau să își dorească moartea mucenicască. În loc ca apropierea morții să îi îngrozească, avea un efect contrar. Creștinii își doreau moartea pentru Hristos. Atunci cum putea fi privită molima ca un dușman? Molima îi chema de fapt pe creștini la viața adevărată. Îi ajuta și pe cei mai slabi în credință să înțeleagă zădărnicia vieții, efemeritatea vieții în lumea aceasta, și să își dorească să împărasească cu Hristos.

Capitolul XVII

Dar, poate că unii ar putea obiecta, spunând: „Iată ce mă întristează în aceste clipe pe mine, cel muritor: că, deși m-am simțit pregătit pentru mărturisirea credinței mele, și m-aș fi dat pe mine suferinței și pătimirii cu toată inima mea și cu un curaj de neoprit, nu mi s-a dat

prilej pentru mucenicie, iară acum este târziu și am presimțirea morții mele”.

De multe ori, ni se pare că Dumnezeu ne dă încercări pentru care nu eram pregătiți și nu ni le dă pe cele pentru care consideram că eram pregătiți. Ni se pare că Dumnezeu pierde ocazii de a ne mări nouă răsplata cerească. Ne ia banii pe care îi avem, deși voiam să facem milostenie cu o parte din ei, ne ia copiii în floarea vârstei, deși noi eram deciziși să îi educăm creștinește și să îi transformăm în creștini de nădejde etc. Judecând așa, greșim. Dumnezeu știe mai bine ce încercări putem răbda și ce nu. Dorința de a duce o cruce mai grea are în spate, de multe ori, iubire de sine și mândrie.

În primul rând, a primi mucenicia nu stă în puterea ta, ci în bunăvoința lui Dumnezeu; nici nu poți spune că ai pierdut ceea ce nu cunoști, de vreme ce nu ai fost aflat vrednic să primești.

Dacă răbdarea durerilor în vremea martiriului nu se face prin puterile firii și prin răbdarea omenească, ci prin darul

lui Dumnezeu, înseamnă că nu avem cum să Îi reproșăm lui Dumnezeu că nu ne-a învrednicit de purtarea unei cruci pe care nu știm dacă o puteam duce până la capăt.

Mai apoi, Dumnezeu, cercetătorul inimilor noastre, cunoscătorul lucrurilor tainice și de nepătruns, te vede, le prețuiește și te susține; și Cel ce cunoaște că virtuțile au odrăslit în tine, ți le va și răsplăti.

Cain, atunci când și-a oferit darul său lui Dumnezeu, îl ucisese deja pe fraatele său? Și, totuși Dumnezeu, preștiind fratricidul încolțit în inima lui, i-a prevăzut condamnarea.

Așa precum un gând rău și o intenție vicleană au fost văzute de Dumnezeu mai înainte ca ele să se prefacă în faptă, tot așa robii lui Dumnezeu, în a căror minte au încolțit mărturisirea credinței și dorirea muceniciei, sunt încununați de Dumnezeu Dreptul Judecător, pentru buna lor intenție.

Trebuie să înțelegem că Dumnezeu nu ne va judeca doar pentru faptele noas-

tre, ne va judeca și pentru cugetele noastre. Va ține seama și de dorința noastră de a face binele și ne va răsplăti chiar și pentru binele pe care nu am apucat să îl facem, pentru că murim. Lucrul acesta e cu două fețe: adică pentru cei care au inimile ca pâinea caldă, e o bunăvestire, pentru cei care însă au în suflete numai răutate și întuneric, e ca un blestem, pentru că vor lua și răsplata relelor pe care le-ar fi făcut dacă ar mai fi rămas în viață.

Acest fapt trebuie să ne responsabilizeze. E ca și cum o tânără se pregătește să fie profesoară, și când moare e răsplătită și pentru dragostea și atenția pe care ar fi arătat-o copiilor. E ca și cum un tânăr se pregătește să comită o crimă, dar moare călcat de o mașină, și la judecată va vedea cum, la păcatele sale, i se adaugă și cel pe care nu a apucat să îl facă.

Hristos ne spune: *Ați auzit că s-a zis celor de demult: „Să nu săvârșești adulter.” Eu însă vă spun vouă: Că oricine se uită la femeie, poftind-o, a și săvârșit adulter cu ea în inima lui* (Matei 5, 27-28). Pare prea dur, nu este așa? Ce putem face, însă? Putem să Îl contrazicem

pe Hristos? Nu. Dar putem să înțelegem că exact același șablon se aplică și atunci când vrem să facem binele, dar, din diferite motive, independente de noi, nu îl facem.

La judecată mulți vor fi surprinși să descopere florile din sufletele lor, pe care le-au udat cu răbdare și smerenie, iar alții vor constata că întunericul îi stăpânea mult mai mult decât își dădeau seama.

Sufletul poate râvni mucenicia. Dar Dumnezeu cunoaște intențiile bune ale celor care se jertfesc pentru Hristos, răsplătindu-i nu numai pentru jertfă, ci și pentru dorința și curajul lor.

Atunci când un creștin cedează în fața chinurilor și e biruit de frică, e firesc să piardă – temporar sau chiar definitiv – cununa muceniei. Dar când un creștin iubește jertfa pentru Hristos, atunci poate ca tocmai râvna sa să îi fie socotită jertfă. Tocmai focul râvnei îi aduce acea cunună, chiar dacă, formal, nu L-a mărturisit pe Hristos.

Domnul, atunci când te cheamă, după cum te găsește, așa te și judecă; întrucât El Însuși aduce mărturie, spunând: Vor cunoaște toate Bisericile că Eu sunt Cel care cercetez rărunchii și inimile (Apoc. 2, 23).

Cum vor ajunge toate Bisericile să înțeleagă că Dumnezeu este Cel care scrutează inimile și rărunchii? Se cuvine să citim și versetele de dinainte, pentru a înțelege mai bine despre ce este vorba: *Îngerului din Tiatira scrie-i: „Acestea zice Fiul lui Dumnezeu, ai Cărui ochi sunt ca para focului și picioarele sunt asemenea aramei strălucitoare: «Știu faptele tale și dragostea și credința și slujirea și răbdarea ta și știu că faptele tale de pe urmă sunt mai multe decât cele dintâi. Dar am împotriva ta faptul că lași pe femeia Izabela, care se zice pe sine proorociță, de învăță și amăgește pe robii Mei, ca să facă desfrânări și să mănânce cele jertfite idolilor. Și i-am dat timp să se pocăiască și nu voiește să se pocăiască de desfrânarea ei. Iată, o arunc pe ea bolnavă la pat și pe cei ce se desfrânează cu ea, în mare strâmtorare, dacă nu se vor*

pocăi de faptele lor. Și pe fiii ei cu moarte îi voi ucide și vor cunoaște toate Bisericele că Eu sunt Cel care cercetez răunchii și inimile și voi da vouă, fiecăruia, după faptele voastre” (Apoc. 2, 18-23).

Din pedepsele care vor veni peste cei care vor alege calea desfrânării și vor mânca cele jertfite idolilor și nu se vor pocăi nici dacă Dumnezeu le va da timp de pocăință și de înțelegere a greșelilor făcute, „toate Bisericele” vor înțelege că Dumnezeu este, cu adevărat, Dreptul Judecător. Această învățătură pare banală, ar trebui să fie un lucru pe care îl înțeleg și copiii, dar nu este așa. Trăim într-o cultură a toleranței duse la maxim și a acceptării păcatului. Îi vedem pe alții păcătuiind și ducând o viață plină de bună-tăți și îi invidiem. Încetul cu încetul, acceptăm să păcătuiim și noi, gândindu-ne că Dumnezeu e prea bun ca să pedepsească păcate așa mici cum facem noi. Începem cu păcate mici și apoi trecem la păcate mai mari, având impresia că de fapt sporim în cunoașterea iubirii lui Dumnezeu pentru oamenii păcătoși. Dar, de fapt, nu este așa, ci alegem o credință

care nu ne mântuiește, ci atrage asupra noastră pedeapsa cerească. Dumnezeu ne dă acum vreme de pocăință, precum le va da și celor pe care Apocalipsa îi prezintă ca făcând parte din Biserica din Tiatira. Noi înțelegem însă că acum Dumnezeu ne cere să ne pocăim? Sau ne mulțumim să ne dezvinovățim, spunând că nu cunoaștem și nu urmăm nicio proorociță Izabela pe calea desfrâului?

Dumnezeu nu cere sângele nostru, ci credința noastră. Căci nici Avraam, nici Isaac, nici Iacov nu au fost uciși; și totuși, fiind cinstiți ca niște munți de credință și de dreptate, ei s-au învrednicit a fi primii între patriarhi, la a căror prăznuire se adună toți cei credincioși, dreپți și vrednici de laudă.

Dumnezeu nu cere de la toți moarte mucenicească. Dar cere de la toți viață mucenicească, o mucenicie continuă, care face ca viața creștină în lume să fie ca o viață monahală, iar viața monahilor să fie ca o viață îngerească. Ceea ce face diferența între o viață comodă și o viață mucenicească este credința. Sfântul Isaac Si-

rul spunea: „Adevăratul păcat constă în a nu acorda suficientă atenție Învierii”.¹⁷ Dumnezeu ne cere credință, adică să punem Învieria lui Hristos în centrul, nu la periferia vieții noastre.

Capitolul XVIII

Se cade să ne amintim că ar trebui să nu facem voia noastră, ci să ne supunem voii lui Dumnezeu, după cum Însuși Domnul ne-a îndemnat să ne rugăm în fiecare zi. Cât de hilar și lipsit de noimă este ca, atunci când cerem să se facă voia lui Dumnezeu, iar Dumnezeu ne cheamă afară din această lume, noi să nu ne supunem pe dată voii și poruncii Sale!

De ce trebuie să spunem în fiecare zi rugăciunea „Tatăl nostru”? De ce nu este suficient să o spunem o dată pentru totdeauna? Pentru că ne aflăm într-un război neîncetat pentru mântuirea noas-

¹⁷ Citat de Mitropolitul Grigorie D. Papathomas în studiul *Îngenuncherea. Îndreptar canonic*, Editura Metafrază, București, 2022, p. 132.

tră. Acum spunem că vrem voia Domnului, iar peste câte ore, sau chiar doar după câteva minute, păcătuim. Cât a ținut evlavia noastră? La cea mai mică încercare ea se risipește. Uneori, se întâmplă să primim vești rele chiar când suntem la rugăciune. Brusc, toată liniștea din sufletele noastre se risipește. Brusc, ne mâniem. Brusc, arătăm că de fapt noi nu ne rugăm cu adevărat. De asta avem nevoie să ne rugăm cât mai des, de asta avem nevoie să Îi spunem lui Dumnezeu cât mai des: „Doamne, fie voia Ta, nu voia mea...”

Începem viața creștină spunând rugăciunea „Tatăl nostru” și până la sfârșitul vieții noastre încercăm să o înțelegem cât mai bine și să arătăm prin viețile noastre că punem voia Domnului mai presus de voia noastră. Dar examenul cel mai greu îl dăm, cei mai mulți dintre noi, atunci când ajungem în fața morții. Când nu vrem să acceptăm că voia Domnului poate fi să ne cheme la El.

Ne luptăm, ne împotrivism și, după obiceiu slugilor netrebnice, ne simțim parcă târâți cu tristețe și amărăciune

către Domnul, plecăm în silă, nu prin supunere de bună-voie; și cu toate acestea mai vrem și să fim cinstiți de Hristos cu cerești daruri, noi, care venim la El împotriva dorinței noastre.

Avem o singură moarte. O moarte pentru care ar trebui să ne pregătim toată viața noastră. Dacă în ceasul morții cârtim, dacă în ceasul morții ne împotrivism, vrând să ni se prelungească zilele în lumea aceasta, oare nu arătăm că avem o credință bolnavă? Nu arătăm că de fapt trăim o formă de păgânism, în care Îi cerem lui Dumnezeu să ne fie bine tot în lumea aceasta? Și, dacă este așa, dacă nu avem o credință curată, atunci cum să vrem să ne bucurăm de frumusețile raiului? Cum ne putem bucura de desfătarea cerească, dacă fugim de ea, preferând chinurile legate de viața pământească?

De ce atunci mai cerem în rugăciune să vină împărăția cerească, dacă robia pământului ne este atât de încântătoare? De ce tot repetăm rugăciuni în care cerem cu ardoare ca ziua Împărăției

Sale să vină mai cu grăbire, dacă dorințele noastre cele mai fierbinți sunt de a ne supune aici puterii diavolești și nu de a împărăți împreună cu Domnul Hristos?

De ce se mai roagă oare creștinii care nu vor să accepte voia lui Dumnezeu decât atunci când înseamnă binecuvântare și spor, pace și liniște? De ce mai spun ei „Tatăl nostru”? Din păcate, spunem Tatăl nostru ca pe o formulă magică, ca pe o mantră yoghină, care ne poate modela viitorul, izbăvindu-ne de necazuri, de suferință, de cruce... Nu vrem să îl slujim pe diavol, dar nu vrem nici să Îl slujim pe Dumnezeu. Căutăm un spațiu intermediar, în care să ne vedem fiecare de desfătările pe care ni le permitem. Este aceasta viață creștină? Întrebarea nu are nevoie de răspuns.

Capitolul XIX

În sfârșit, ce alt semn al proniei dumnezeiești care să arate că Domnul, cunoscător al celor viitoare, Se îngrijește de mântuirea poporului Său ar putea fi

mai limpede decât istorioara pe care o să v-o relatez acum? Unul dintre frații noștri preoți, vlăguit de boală, neputincios și tulburat de apropierea morții, a implorat o păsuire pentru sine; și iată că acolo unde el se ruga, chiar în clipa morții, s-a arătat înaintea sa un tânăr cu chip plin de curiozitate, cu statură maiestuoasă și atât de strălucitor, încât ochii trupești cu anevoie l-ar putea privi, afară de ochii celui aflat pe punctul de a părăsi lumea aceasta. Acesta, cu o oarecare amărăciune în glas, l-a muștră, spunându-i: „Te temi de suferință, nu vrei să pleci, ce să mă fac cu tine?”

Din păcate, noi suntem atât de iubitori de sine, încât poate nici dacă am vedea un înger trimis de Dumnezeu nu am accepta să ne schimbăm viețile. Ne temem de suferința morții și ne agățăm cu disperare de viața aceasta, arătând că nu credem în Înviere. Dacă ne-ar fi de folos, Dumnezeu ne-ar trimite îngeri să ne mustre și să ne povățuiască. Ne gândim că, dacă am vedea un înger, cu siguranță că l-am asculta. Dar nu este așa. Să încercăm însă să ne folosim măcar de învă-

țaturile pe care le întâlnim în experiențele duhovnicești ale altora. Preotul acela care cerea o amânare, nesimțindu-se pregătit pentru moarte, s-a învrednicit de cercetarea îngerească. Dar cuvintele pe care le-a auzit nu erau doar pentru el. Ci și pentru fiecare dintre noi. „Te temi de suferință, nu vrei să pleci, ce să mă fac cu tine?” – sunt cuvinte care ar trebui să mustre puținătatea credinței noastre.

Să primim aceste cuvinte ca pe un leac pentru boala sufletelor noastre. Să înțelegem că prin frica noastră de moarte stăm împotriva voii lui Dumnezeu și rămânem robi ai fricii și ai deznădejzii.

Este un cuvânt de mustrare și de avertizare, cuvânt care, atunci când oamenii se simt tulburați de venirea prigoanei, nesocotindu-și chemarea, îi face să-și lepede dorința lor de acum și să caute spre cele ce vor veni.

Fratele și împreună-slujitorul nostru a auzit în clipa trecerii dincolo ceea ce trebuia să transmită mai departe. Căci ceea ce el a auzit când se afla la granița dintre cele două lumi a auzit anume

pentru a spune altora; nu pentru el a auzit, ci pentru noi. Căci ce mai putea învăța pentru sufletul său cel ce se afla deja în pragul celeilalte lumi?

Cu adevărat, pentru noi cei ce am rămas a auzit el aceasta, pentru ca, atunci când vom afla istorisirea despre preotul muștrat pentru că a căutat păsuire, să dobândim folos duhovnicesc.

Mustrarea fricii noastre vine printr-un preot care înțelege bine această frică, tocmai pentru că a cunoscut-o din propria experiență. Nouă ne este mai ușor să vedem o cădere la un slujitor al altarului decât la noi înșine. Dar, în același timp, văzând căderea lui, ne este ușor să vedem cu alți ochi propria noastră cădere.

Capitolul XX

Mie însumi, cel mai mic și mai neînsemnat dintre oameni, cât de des nu mi s-a descoperit, cât de des și deslușit nu mi s-a poruncit prin bună-voința dumnezeiască să aduc mărturie și să spun tuturor cu tărie că frații noștri ca-

re se slobozesc de lanțurile acestei lumi, la chemarea Domnului, nu trebuie să fie jeliți, de vreme ce știm că nu sunt pierduți, ci doar trimiși înaintea noastră, cei ce rămânem în urmă! Ei, plecând de lângă noi, sunt ca niște călători, ca niște navigatori și, deși suntem cuprinși de dorul lor, nu trebuie să-i jelim; să nu ne veșmântăm în strai cernit, căci ei deja s-au înveșmântat acolo în strai alb, luminos. Nu trebuie dat prilej păgânilor de a ne blama pe merit și pe drept că îi jelim de parcă ar fi pierduți pe cei despre care tot noi spunem că vii sunt la Dumnezeu.

Ce se întâmplă cu cei dragi ai noștri care mor în incendii, cutremure, accidente sau epidemii? Despre câți dintre ei putem nădăjdui că ajung în rai? E o mare diferență între moartea celor apropiați atunci când ei au dus o viață duhovnicească de nevoință și rugăciune și moartea celor care doar au cochetat cu credința creștină.

Când moare un fiu al Bisericii ar trebui ca toți cei care l-au cunoscut să se bucure pentru el. Dacă nu se bucură, înseamnă că nu cred că a ajuns la Hristos.

Dacă jelești un om care a ajuns în rai, aceasta este o predică în fața necredincioșilor – arăți că te îndoiești că a ajuns la Hristos.

Sfântul Ciprian al Cartaginei spune că nu e îndreptățită purtarea hainelor negre la înmormântări, pentru că înseamnă că noi punem durerea noastră și egoismul nostru mai presus de bucuria că cel răposat a ajuns la Hristos. De ce se cântă la înmormântările unor oameni sporiți în viața duhovnicească „Hristos a Înviat!”, în loc de a se cânta a treia oară „Veșnica pomenire!”? Pentru că noi credem că Hristos îi cheamă la înviere pe toți cei adormiți.

Din păcate, doliul - purtarea hainelor de culoare neagră -, este cât se poate de justificat în cazul când cei care au murit au trăit departe de Hristos și de Sfintele Taine. Prin asta mărturisim că un om care a stat departe de lumina lui Hristos are mare nevoie de mila lui Dumnezeu. Că moartea lui nu e un prilej de bucurie pentru noi, ci de tristețe. Dar, prin fiecare înmormântare de acest fel noi propovăduim lumii întregi eșecul nostru. În loc să

îi chemăm pe ceilalți la viața cea adevărată în Hristos, recunoaștem spășiți că ne-am ratat chemarea de a fi lumină pentru ceilalți.

Mărturia inimii noastre și faptele credinței nu sunt în armonie cu ceea ce spunem prin cuvânt și propovăduire. Nu facem dovada credinței și nădejzii noastre. Ceea ce spunem apare a fi prefăcut, fals, mincinos. La ce bun să propovăduim prin cuvânt virtutea, dacă nimicim adevărul prin faptele noastre?

Hristos ne spune: *Voi sunteți sarea pământului; dacă sarea se va strica, cu ce se va săra? De nimic nu mai e bună, decât să fie aruncată afară și călcată în picioare de oameni* (Matei 5, 13.) Și noi am ajuns ca această sare stricată. Sfântul Nicolae Velimirovici constata cu amărăciune că „toate neamurile urăsc numele lui Hristos din pricina creștinilor. Toți Îl alungă pentru că aud de la creștini cum ei înșiși se leapădă de El în numele culturii

lor”.¹⁸ Noi tăgăduim prin faptele noastre credința pe care încercăm să o mărturisim fără vlagă prin cuvintele noastre. Formal, Îl mărturisim pe Hristos, dar această mărturisire este mincinoasă, este falsă. Dar, practic, prin fățarnicia noastră și prin micimea noastră, ne lepădăm de Hristos. Și atunci pe cine putem convinge să vină la Hristos, de Care noi fugim aproape permanent?

Capitolul XXI

Iată că și Sfântul Apostol Pavel îi dojenește, ceartă și blamează pe cei ce se tânguiesc la plecarea celor dragi lor: Fraților, despre cei ce au adormit, nu vom să fiți în neștiință, ca să nu vă întristați, ca ceilalți, care nu au nădejde. Pentru că de credem că Iisus a murit și a înviat, tot așa (credem) că Dumnezeu, pe cei adormiți întru Iisus, îi va aduce împreună

¹⁸ Sfântul Nicolae Velimirovici, Episcopul Ohridei și Jicei, *Prin fereastra temniței*, Editura Predania, București, 2009, p. 29.

cu El (1Tes 4, 13-14). *El spune că cei ce se întristează la plecarea prietenilor lor sunt cei ce nu au nădejde.*

Creștinii ar trebui să nu se teamă de moarte, nici de propria moarte și nici de moartea fraților lor în Hristos. Dar noi suntem îndurerați tocmai pentru că suntem conștienți de faptul că avem o credință slabă, o credință care nu ne înviază lăuntric, și de aceea ne temem și pentru soarta apropiaților noștri care au trecut la Domnul.

Însă noi, cei ce trăim întru nădejde și avem credință în Dumnezeu și credem că Hristos a pățimit pentru noi și că a înviat, și că dacă suntem ai Lui, prin El și cu El vom învia și noi, de ce atunci nu dorim să părăsim această viață, ori plângem și ne tânguim atunci când prietenii noștri se duc dincolo, de parcă ar pieri, deși Hristos Însuși, Domnul și Dumnezeul nostru, ne încurajează, spunându-ne: Eu sunt învierea și viața; cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi. Și oricine trăiește și crede în Mine nu va muri în veac (Ioan 11, 25-26).

Tocmai aceleași cuvinte ale lui Hristos, care sute de ani au dat putere mucenicilor în fața morții, tocmai aceleași cuvinte pe noi ne sperie. Pentru că suntem conștienți de faptul că noi nu credem cu adevărat, că prin păcatele noastre arătăm că suntem mai lipiți de această lume decât de Hristos. Dar starea în care ne aflăm e anormală. Ar trebui să ne înțelegem boala sufletească și să Îl rugăm pe Hristos să ne vindece.

Dacă credem în Hristos, să avem încredere în El și în cuvintele și făgăduințele Sale. Și, de vreme ce nu vom cunoaște moartea veșnică, să venim cu bucurie și cu deplină nădejde la Hristos, Cel cu Care împreună vom birui și împărăți veșnic.

Hristos nu ne vrea așa cum suntem. El vrea să biruim frica de moarte și moartea prin credința în El. Hristos ne știe ezitățile, fricile, căderile, neputințele. Dar ne iubește așa cum suntem și vrea să ne tămăduiască de patimi și de răni sufle-

tești. Acum să alergăm la El, nu să amânăm ridicarea pentru mâine.

Capitolul XXII

Faptul că murim nu înseamnă altceva decât că ne depășim prin moarte condiția muritoare, iară viața veșnică ce va să fie nu poate începe pentru noi dacă nu intrăm prin această poartă. Moartea nu este un capăt de drum, ci o trecere; încheind călătoria prin timp, prin această poartă pătrundem în veșnicie.

Poate moartea să fie destinația noastră finală? Ce rost ar fi avut să moară Hristos pe cruce, dacă totul se încheie la moartea noastră? Pentru ce a pățimit Hristos pe cruce? Ca să Se facă *începutură a învierii celor adormiți* (I Cor. 15, 20) Deci, dacă credem că Hristos a înviat, nu putem crede că moartea este sfârșitul – ci este doar începutul vieții adevărate.

Cine nu s-ar grăbi să ajungă să se veselească de cele bune? Cine n-ar jindui să fie preschimbat și reînnoit, după ase-

mănarea lui Hristos și să ajungă mai degrabă la vrednicia slavei celei cerești? Căci astfel ne vestește Sfântul Apostol Pavel, grăindu-ne: Cetatea noastră este în ceruri, de unde și așteptăm Mântuitor, pe Domnul Iisus Hristos, Care va schimba la înfățișare trupul smereniei noastre ca să fie asemenea trupului slavei Sale, lucrând cu puterea ce are de a-Și supune Sieși toate (Fil. 3, 20-21)

Și Domnul ne promite că vom fi astfel, și că vom fi cu El, și vom viețui cu El în locașurile cerești și că ne vom bucura în veșnica Împărăție: Părinte, voi iesc ca unde sunt Eu, să fie împreună cu Mine și aceia pe care Mi i-ai dat, ca să vadă slava Mea pe care Mi-ai dat-o, pentru că Tu M-ai iubit pe Mine mai înainte de întemeierea lumii (Ioan 17, 24).

Toți spunem că alergăm după mai bine. În plan profesional, în plan familial etc. Dar ar trebui să căutăm și mai binele în cele duhovnicești. Și atunci nu ne-ar mai fi frică de moarte. Pentru că am crede că Hristos ne cheamă la El.

Cel ce va ajunge înaintea tronului lui Hristos, întru slava împărăției cerești, nu are de ce să plângă și să se tânguiască, ci mai degrabă, potrivit făgăduinței Domnului, potrivit credinței sale în Adevăr, trebuie să se veselească de plecarea din această viață și de mutarea sa la ceruri.

Ce ne face să plângem când vedem că moartea se apropie de noi? Faptul că iubim viața, ne iubim familia, rudele, prietenii, care reprezintă o certitudine pentru noi. Dar certitudine ar trebui să fie și că Hristos ne așteaptă în împărăția Sa. Și atunci frica de moarte s-ar risipi ca un fum.

Capitolul XXIII

Astfel, mai mult, aflăm despre Enoh, cel bineplăcut Domnului, cum că a fost mutat la cer, după cum se mărturiște la Cartea Facerii din Sfânta Scriptură: Și a plăcut Enoh lui Dumnezeu și apoi nu s-a mai aflat, pentru că l-a mutat Dumnezeu (Fac. 5, 24).

A fost bineplăcut Domnului atât de mult încât s-a învrednicit a fi mutat la cer, scos afară din această lume păcătoasă. Mai apoi, Duhul Sfânt îl învață pe Solomon că cei ce sunt plăcuți Domnului mai devreme sunt luați la El, deci mai degrabă sloboziți, pentru ca nu cumva, petrecând mai mult în această lume, să se întineze cu netrebnicile ei: A fost răpit, ca răutatea să nu-i schimbe mintea sa, înșelăciunea să nu-i amăgească sufletul. Plăcut fiind lui Dumnezeu, Domnul l-a iubit și, fiindcă trăia între păcătoși, l-a mutat de pe pământ (Înț. Sol. 4, 11-12).

Ar trebui nu să fim triști că Dumnezeu ne cheamă mai repede la El, ar trebui să fim triști că stăm cât mai mult în viața aceasta plină de durere și de suferință. Dacă Dumnezeu nu ne mai dă vreme de pocăință, ci ne cheamă la El, înseamnă că ne face un cadou, nu că ne lipsește de ceva. El știe când e vremea potrivită să ne cheme la El. Noi, din smerenie, ar trebui să cerem în permanență de la Dumnezeu vreme de pocăință, simțind că nu ne-am pocăit destul. Dar, când vedem apropierea morții, nu trebuie să ne lăsăm biruiți

de frică, ci de nădejdea că Dumnezeu ne cheamă la El.

La fel și în psalmi, sufletul care este legat de Dumnezeu prin legătura credinței cu grăbire se avântă către Domnul, grăind: Cât de iubite sunt locașurile Tale, Doamne al puterilor! Dorește și se sfârșește sufletul meu după curțile Domnului; inima mea și trupul meu s-au bucurat de Dumnezeu cel viu (Ps. 83, 1-2).

Cu ce stare sufletească mergem la biserică? Avem inimile pline de râvnă duhovnicească, de iubire pentru Dumnezeu, sau mergem plictisiți, din obligație, doar pentru că ne este frică că, dacă nu mai mergem, pierdem ajutorul lui Dumnezeu? Modul în care mergem la biserică arată modul în care mergem, de fapt, spre rai. Sau modul în care ne îndepărtăm de rai.

Capitolul XXIV

Cel ce dorește să mai zăbovească întru această lume e doar cel care se îndulcește cu desfătărilor ei, cel pe care

viața aceasta amăgitoare și înșelătoare îl momește prin plăcerile pământești.

Ne e frică de moarte doar atunci când suntem legați cu lanțurile patimilor de lumea în care trăim. Cu ce lanțuri sunt oare legați săracii, care totuși se tem de moarte? Cine pune o astfel de întrebare nu înțelege că un sărac poate fi mai legat de lucrurile pe care le are decât un bogat care caută să se mântuiască. Nu trebuie să fii foarte bogat ca să fii legat de lume. Nu trebuie să ai multe averi ca să prețuiești mai mult viața pe care o duci, cu toate lipsurile ei, decât mântuirea. Altfel, toți săracii ar fi sfinți și toți bogații s-ar duce în iad.

Din nou, dacă lumea îi urăște pe creștini, pentru ce voi o iubiți pe cea care vă urăște? Și de ce nu Îl urmați mai degrabă pe Hristos, care nu doar v-a răscumpărat, ci vă și iubește?

De ce iubim lumea care vrea să ne facă ai ei? De ce iubim lumea care vrea să ne rupă de Hristos și de mântuire? De ce? Un copil, dacă i s-ar explica ce pierde

creștinul care iubește lumea, ar înțelege că alegerea e greșită, iar noi, oameni în toată firea, nu ne dăm seama de niște lucruri atât de simple?

Ioan, în epistola sa, ne îndemnă să nu urmăm plăcerilor trupești și să nu iubim lumea: Nu iubiți lumea, spune el, nici cele ce sunt în lume. Dacă cineva iubește lumea, iubirea Tatălui nu este întru el; pentru că tot ce este în lume, adică pofta trupului și pofta ochilor și trufia vieții, nu sunt de la Tatăl, ci sunt din lume. Și lumea trece și pofta ei, dar cel ce face voia lui Dumnezeu rămâne în veac (1 Ioan 2, 15-17).

Câți dintre noi suntem dominați de pofta lumii, de pofta cărnii sau de trufia vieții, adică de mândrie și de iubirea de sine? Mulți, cei mai mulți dintre noi. Nu putem iubi cele ale lumii și să ne mântuim. Da, noi am vrea asta, dar nu se poate. Ori alegem raiul, ori alegem moartea sufletească.

Mai degrabă, iubiți frați, cu o minte sănătoasă, cu o credință tare, cu o vir-

tute bine înrădăcinată, să fim pregătiți a ne pleca cu totul voii lui Dumnezeu; să lăsăm deoparte frica morții, să cugetăm la nemurirea care ne stă înaintea!

Dacă ne gândim la veșnicie, gândul acesta ar trebui să fie mai puternic decât frica de moarte. Noi credem în Dumnezeu, credem în Hristos, vrem să ajungem în împărăția cerurilor. Unde mai încap frica de moarte?

Un mare avvă aghiorit, părintele Emilian Simonopetritul, spunea: „Cel mai bun lucru pe care îl avem de făcut este, mai întâi, să iubim acea ultimă clipă a vieții noastre, pentru că va fi clipa în care vom întâlni lucrul după care am tânjit întreaga noastră viață, adică iubirea. Cine nu trăiește pentru iubire? Dumnezeu este iubire (cf. 1 In. 4, 8), iubire este inima, iubire este legea lui Dumnezeu, iubire este Evanghelia. Această iubire se materializează doar în acea clipă. În acea clipă ne vor îmbrățișa Cerurile, ne va îmbrățișa Dumnezeu, ne va îmbrățișa Împărăția cerurilor, ne va îmbrățișa acoperământul Împărătesei noastre, Născătoarea de Dumnezeu. Atunci vom dezbrăca

tot ceea ce a fost vremelnic, care va deveni viermi, și vom împărăți împreună cu Împăratul împăraților, îmbrăcați în porfiră și vizon și purtând diademă pe cap.”¹⁹ Când gândim așa, unde mai este loc pentru frica de moarte?

Prin aceasta, să ne ridicăm la înălțimea celor pe care le credem și să nu jelim plecarea celor dragi ai noștri, iar atunci când sosește ceasul chemării noastre, să plecăm fără întârziere și împotrivire la Domnul.

Spunem că suntem creștini. Credem că suntem creștini. Dar trebuie să o și arătăm prin fapte. Dacă nu jelim moartea celor care au trecut la Domnul și dacă nu ne tulburăm când simțim adierea morții adevărim credința noastră. Da, înainte de a-i convinge pe alții de credința noastră, e important să ne clarificăm noi înșine ce credință avem.

¹⁹ Arhimandritul Emilianos Simonopetrul, în volumul *Așteptarea lui Dumnezeu. Despre boală, suferință și moarte*, apărut la Editura Sfântul Nectarie, Arad, 2019, p. 161.

Capitolul XXV

Și această atitudine, pe care se cuvine să o aibă totdeauna robii lui Dumnezeu, cu atât mai abitir trebuie să o vădească acum, când lumea se prăbușește și este subjugată de vișorul răutăților. Noi, care vedem că lucrurile îngrozitoare au început și știm că lucruri încă și mai îngrozitoare stau să vină, să socotim ca pe o mare șansă plecarea din lume cât mai repede cu putință.

Când lucrurile merg din rău în mai rău, când un război, o epidemie sau alte necazuri ne primejduiesc viețile, nu trebuie să ne agățăm cu disperare de viață. Trebuie să înțelegem că și viața noastră și viețile celor dragi nouă sunt în mâna Domnului, care poartă de grijă fiecăruia dintre noi.

Dacă în locuința voastră, odată cu trecerea anilor, pereții se clatină, acoperișul se surpă, și casa, de acum slăbită și dărăpănată, stă să se prăbușească, nu ați fugi cât mai repede de acolo? Dacă, atunci când navighezi pe mare, se iscă o

furtună dezlănțuită, îngrozitoare, cu valuri uriașe, turbate, ce prevestește iminentul naufragiu, nu ai căuta să ajungi grabnic în port?

Iată, lumea se schimbă și dispare și dovedește năruirea ei nu acum, prin vechimea lucrurilor, ci prin sfârșitul lor, și tu nu aduci Domnului mulțumire, nu te bucuri că, printr-o plecare mai timpurie, ești luat și salvat de naufragiile și dezastrele care stau să vină?

Cu cât necazurile prin care trecem sunt mai mari, cu atât noi ar trebui să ne bucurăm că Dumnezeu trimite în fața noastră moartea. Părintele Emilian Simonopetritul spunea: „Dacă nu ar exista boala mea, dacă nu ar exista moartea mea, posibilitatea să mor chiar mâine, ci aș putea să-mi rânduiesc eu cât să trăiesc, unde să merg și unde să mor, dacă aș ști că pot să rânduiesc să merg undeva, iar Dumnezeu să mă ducă acolo, atunci vă întreb: «Ce mi-ar mai aminti că sunt trecător și vremelnic?» Faptul că sunt străin și călător (cf. Evr. 11, 13) și vremelnic înseamnă că sunt împreună-veșnic cu Dumnezeu, că mă voi uni cândva cu El în mod

nedespărțit, neîmpărțit și fără primejdia de a cădea. Refuzând însă boala sau moartea este ca și cum aș refuza ca Dumnezeu să-mi aducă aminte că sunt împreună-veșnic cu El.”²⁰

Capitolul XXVI

Iubiți frați, ar trebui să chibzuim și să cugetăm că noi ne-am lepădat de lume și că doar pentru o vreme suntem oaspeți și străini aici.

Să ne întrebăm: oare noi am renunțat sau nu la lume? „Dar ce, suntem călugări? Doar călugării renunță la lume...” Dacă gândim așa, înseamnă că nu am înțeles că viața creștină trece prin cruce. Da, deocamdată nu am renunțat la lume, dar trebuie să pornim pe drumul renunțării la lume. Nu părăsindu-ne familiile, ci părăsindu-ne patimile. Nu omorându-ne trupurile, ci omorându-ne poftele și iubirea de sine. Atunci am trăi viața ca pe un pelerinaj spre Ierusalimul ceresc.

²⁰ Idem, pp. 58-59.

Să întâmpinăm cu veselie ziua care ne va duce la adevărata noastră casă, ziua în care vom fi scoși afară de aici și vom fi sloboziți din mrejele acestei lumi și vom fi duși în raiul împărăției de sus. Care dintre noi, dacă ar fi fost exilat în ținuturi străine, nu s-ar grăbi să ajungă mai degrabă acasă? Care om care se grăbește să se întoarcă la prietenii săi nu ar dori cu ardoare un vânt prielnic, ca să ajungă să-i îmbrățișeze cât mai curând pe cei dragi ai săi? Pentru noi raiul este patria noastră – deja pe patriarhi îi socotim a fi părinții noștri. De ce atunci nu alergăm cu grăbire ca să ne vedem patria și pe părinții noștri? Mulți dintre cei dragi ai noștri ne așteaptă și o mare adunare de părinți, frați și copii tânjesc după noi, bucurându-se de siguranța mântuirii lor și rugându-se pentru mântuirea noastră. A ajunge în prezența lor și în brațele lor - ce bucurie pentru ei și pentru noi deopotrivă! Ce desfătare este acolo, în împărăția cea cerească, fără frica morții: neconținută și covârșitoare fericire într-o veșnică viețuire! Acolo este ceata slăvită a apostolilor, acolo este

ceata profeților ce se veselesc, acolo e mulțimea cea mare a mucenicilor încununată pentru lupta și pătimirea lor, acolo sunt victorioasele fecioare, care și-au învins poftele trupești prin puterea înfrânării, acolo sunt cei milostivi ce și-au primit buna răsplată, care prin hrănirea și ajutorarea semenilor au lucrat faptele dreptății și, păzind poruncile Domnului, și-au trimis la ceruri bunurile pământești în visteriile cerești. La aceștia, iubiți frați, să alegăm cu nerăbdare; să tânjim ca degrabă să fim cu ei, și degrabă să mergem la Hristos! Fie să ne vadă Dumnezeu buna noastră dorire; fie ca Domnul Hristos să cerceteze cugetele și să măsoare credința noastră, El, Cel ce dăruiește mari daruri tuturor celor ce râvnesc cele bune și fac faptele dreptății!

Aceste cuvinte ale Sfântului Ciprian sunt cât se poate de clare. Așa gândesc și așa trăiesc creștinii. Așa ar trebui să gândim și să trăim și noi.

Starețul aghiorit Vasilios Gondikakis a spus un cuvânt încurajator: „Fie că

trăim în Sfântul Munte, fie că trăim în lume, este același lucru.”²¹

Pare imposibil, nu-i așa? Da, pare imposibil. Dar Dumnezeu va face mari minuni în vremurile noastre și în vremurile care vor veni. Și mulți creștini, smeriți și nebăgați în seamă, vor urca pe culmile sfințeniei, ajungând în împărăția cerurilor alături de marii mucenici și nevoitori din vremurile de demult...

²¹ Arhimandritul Vasilios Gondikakis, *Totul este rugăciune. A trăi în lume ca și cum am trăi în Sfântul Muntei*, Editura Doxologia, Iași, 2013, p. 12.

Un examen pierdut *(în loc de postfață)*

Mai înainte ereticii își mărturiseau rătăcirea lor pe față; acum este plină Biserica de eretici ascunși. Oamenii s-au lepădat de adevăr și neadevărul le încântă urechile. Se grăiește ceva ce desfată urechile? Toți oamenii ascultă cu plăcere. Se grăiește ceva folositor sufletului? Toți se îndepărtează. Cei mai mulți oameni s-au lepădat de învățăturile cele drepte; este ales răul mai mult decât binele. Aceasta este deci „lepădarea de credință”. Trebuie așteptat dușmanul. În parte, a și început de pe acum să trimită pe înaintemergătorii lui, ca să vină pregătit la vânătoare. Ai grijă de tine, omule, și întărește-ți sufletul! Biserica îți arată acum, înaintea Dumnezeului celui viu (I Tim. 6, 13), și te învață mai dinainte cele cu privire la Antihrist, înainte de venirea lui. Nu știm dacă vine în timpul vieții tale și nici nu știm dacă vine după trecerea ta din această viață. Este bine însă ca tu să cunoști semnele venirii lui și să te întărești mai dinainte.

Cuvintele de mai sus li se par unora dintre creștinii din biserică fanatică, fundamentaliste etc. Nu aș putea oare să le reformulez, să prezint totul într-o nuanță mai însorită, mai pozitivă, mai luminoasă? Nu. Pentru simplul fapt că nu sunt cuvintele mele, chiar dacă nu le-am pus în ghilimele. Ci au fost rostite de Sfântul Chiril al Ierusalimului²², în secolul al patrulea. Dar aceste cuvinte par mai actuale decât oricând în vremurile noastre.

Da, este plină Biserica de eretici ascunși, care caută să ne molipsească de duhul lor, de un duh care pare ortodox, dar nu este. Este un duh care ne învață să trăim o ortodoxie modelată după canoanele înțelepciunii lumii acesteia, o ortodoxie comodă, care contrastează pu-

²² Cuvintele sunt luate din Cateheza a XV-a a Sfântului Chiril al Ierusalimului, „Către cei care au să se lumineze”, tipărită în volumul *Cateheze*, apărut la Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2003, p. 253.

ternic cu ceea ce Vlădica Averchie Taușev numea „ortodoxia pătimitoare”.

Un rezumat simplu și clar al adevăratei ortodoxii îl găsim într-o stihiră de la Vecernia din Sfânta și Marea Luni: „Mergând Domnul spre patima Sa cea de bunăvoie, a zis Apostolilor pe cale: Iată, ne suim în Ierusalim, și se va da Fiul Omului, precum scrie pentru Dânsul. Să venim, dar, și noi cu gânduri curate să mergem împreună cu El și împreună să ne răstignim și să ne omorâm pentru Dânsul desfătărele lumești, ca să și viețuim împreună cu Dânsul și să-L auzim zicând: «De acum nu Mă voi mai sui în Ierusalimul cel pământesc, ca să pătimesc; ci Mă voi sui la Tatăl Meu și Tatăl vostru, și la Dumnezeu meu și Dumnezeul vostru; și împreună vă voi înălța pe voi la Ierusalimul cel de sus, în Împărăția cerurilor.»²³”

²³ Din Vecernia de la Sfânta și Marea Luni, în *Triodul – care cuprinde slujbele bisericesti de la Duminica Vameșului și a Fariseului până la Sfânta Înviere*, apărut la Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1986, p. 480.

Același ethos îl putem întâlni și în ultima parte a rugăciunii care se rostește în ziua de vineri: „O, Răstignitul meu, Hristoase, câte ai pățimit pentru noi! Câte răni și câte batjocuri ai îndurat, dându-ne pilda adevăratei răbdări! Rușine-mi este, cu adevărat, de mă voi întrista de relele pe care mi le pricinuiesc oamenii sau pentru ispitele pe care mi le aduc vrăjmașii, de vreme ce acestea toate le trimite Dumnezeu pentru ca să mă apropii de El mai mult și pentru ca să-L slăvesc mereu. El mă pedepsește întru această viață pentru binele meu și pentru ca să mă odihnesc în împărăția Lui cu mai multă pace decât ar avea oricine pe pământ. Așa fiind, Doamne, înmulțește-mi, Doamne, ostenele și dă-mi tărie în durerile mele, înmulțește-mi cu prisosință răbdarea, puterea, mulțumirea și binecuvântarea în cele pe care le voi suferi. Pentru că eu sunt neputincios de nu mă vei întări, orb de nu mă vei lumina, fricos de nu mă vei face cutezător, pierdut de nu mă vei călăuzi în calea Ta, rob de nu mă vei răscumpăra cu bogata și dumnezeiasca Ta putere și cu darul sfin-

tei tale cruci; căreia mă închin și o slăvesc, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.”

Câți dintre creștini spun această rugăciune în fiecare zi de vineri? Puțini, extrem de puțini. Câți dintre creștinii care fac în ziua de vineri diferite acatiste sau paraclise ar putea spune și această rugăciune din toată inima? Și mai puțini. Ba chiar unora li se pare un fel de blestem. De ce? Pentru că noi vrem o ortodoxie care să ne aducă binecuvântări peste binecuvântări, sănătate, bogăție și tot ce ne dorim.

Am întâlnit chiar, lângă o biserică aflată pe stânci, o cruce sub care scria mare: „Crucea dorințelor”. Oamenii erau îndemnați să se roage în fața acelei cruci, pentru că le împlinea toate dorințele.

Cu ani în urmă, am predicat o vreme la o biserică din centrul Bucureștiului. Într-o duminică, preotul mi-a arătat un acatist ciudat, primit de la o femeie. Femeia respectivă se ruga foarte precis ca Dumnezeu să pedepsească în anumite feluri anumiți dușmani ai ei și cerea ajutor foarte detaliat pentru modul în care

Dumnezeu trebuia să o ajute și pe ea și pe unii apropiați ai ei.

Acatistul respectiv pare într-un fel reprezentativ nu doar pentru segmentul de persoane care, fiind la începutul vieții duhovnicești, nu știu ce să-i ceară lui Dumnezeu, ci pentru toți creștinii care, nu de puține ori, îi cerem lui Dumnezeu lucruri care nu au legătură cu mântuirea noastră, ba chiar uneori ne îngreunează calea mântuirii (salarii mai mari, case mai mari, mașini mai scumpe etc.). Și prin aceasta arătăm că noi vrem ca Dumnezeu să facă voia noastră, nu noi voia Lui. Noi spunem rugăciunea *Tatăl nostru* ca pe o mantră, ca pe o formulă magică prin care dobândim automat sau aproape automat binecuvântările lui Dumnezeu, dar nu ne gândim că poate voia lui Dumnezeu este ca noi să purtăm crucea mântuirii și de aceea El va îngădui să purtăm crucea bolii sau să trecem prin alte încercări.

Sfântul Chiril al Ierusalimului spunea: „Numai un suflet curat poate să spună cu îndrăzneală: *Vie împărăția Ta!* Cine l-a auzit pe Pavel spunând: *Să nu*

mai împărătească păcatul în trupul vostru cel muritor²⁴, acela, curățindu-se pe sine însuși în faptă, în gând și în cuvânt, Îi va spune lui Dumnezeu: *Vie împărăția Ta!*²⁵ Cum spunem noi rugăciunea *Tatăl nostru*? Oare o spunem curățindu-ne „în faptă, în gând și în cuvânt”, sau o spunem nădăjduind că am aflat soluția rezolvării problemelor noastre de tot felul? La această întrebare fiecare ar trebui să răspundă cât mai sincer...

În *Istoria bisericească*, în capitolul *Despre ciuma care a bătuit atunci în Alexandria*, Eusebiu de Cezareea reproduce o scrisoare a Sfântului Dionisie al Alexandriei († 265) despre modul în care au rezistat creștinii în vreme epidemiei de ciumă...

„1. După o vreme, ciuma luând locul războiului și fiind aproape praznicul (Paștilor, *n.tr.*), Dionisie a stabilit din

²⁴ Rom. 6, 12 (n. tr.).

²⁵ Din Cateheza a V-a mistagogică a Sfântului Chiril al Ierusalimului, „Către cei care au să se lumineze”, tipărită în volumul *Cateheze*, apărut la Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2003, p. 363.

nou contactul prin scris cu frații, descriind urmările suferințelor în felul următor:

2. «Celorlalți oameni (care nu sunt creștini, *n.tr.*) timpul de acum nu le poate părea a fi un timp de praznic, căci pentru ei așa ceva nu e nici cel pe care-l prăznuim și nici altul, indiferent că-i vorba de un timp de întristare ori de o bucurie, fie ea cât de mare²⁶. Acum însă pentru noi totul e numai plâns, toți sunt în doliu, gemete răsună pretutindeni în oraș din pricina mulțimii celor morți și a celor care zilnic își dau sufletul.

3. Căci, așa cum scria despre întâii născuți ai egiptenilor, *s-a făcut bocet mare în toată țara Egiptului, căci nu era casă unde să nu fie mort* (Ieș. 12, 30). Și dacă ar fi măcar numai un singur mort! Căci într-adevăr multe și îngrozitoare au fost relele care le-au precedat pe acestea.²⁷

²⁶ Ieșire 12, 30 (n. tr.)

²⁷ Sfântul Dionisie descrie aici persecuția din ultimii ani de domnie a lui Filip Arabul (VI, XXXIX), iar după aceea arată peripețiile războiului civil (VII, XXI) (n. tr.).

4. Mai întâi ne-au alungat de la casele noastre și pretutindenii în lume numai singuri noi creștinii eram hăituiți și amenințați cu moartea, dar și în astfel de vremi, noi totuși ne-am sărbătorit praznicul nostru. Pretutindenii unde era o suferință noi am făcut din ea un colțișor al bucuriei, fie că lucrul se petrecea pe câmp, în pustietate, pe corabie, în lagări în temniță, dar dintre toți cel mai strălucit praznic a fost cel pe care l-au știut pregăti martirii cei desăvârșiți, care îți făceau impresia că sunt chemați la un ospăț ceresc.

5. După ce a încetat prigoana, au urmat războiul și ciuma, pe care a trebuit să le îndurăm împreună cu păgânii, cu deosebirea că noi n-am avut de suportat numai ocările pe care ni le-au făcut ei, ci am luat parte și la ceea ce și-au făcut unii altora și ce-au pățimit ei unii de la alții; dar poate tocmai de aceea ne-am bucurat și mai mult, ca și cum toată pacea lui Hristos²⁸ ne-ar fi fost dată numai nouă.

²⁸ Ioan 14, 27 (n. tr.).

6. Dar foarte scurtă ne-a fost și nouă și lor vremea de liniște în care să răsuflăm, căci a dat peste noi vechea boală: pentru păgâni ea lua forma unei nenorociri mai îngrozitoare decât oricare alta și mai grea decât orice suferință, încât chiar unul din scriitorii lor²⁹ spune că la așa ceva nu s-au așteptat nicicând, pe când pentru noi, creștinii, ea n-a fost în primul rând o nenorocire, ci mai ales o școală și o încercare cu nimic mai mică decât suferințele de până atunci. Dacă nici pe noi nu ne-a cruțat, în schimb pentru păgâni ea a fost cumplită».

7. După acestea el ține să mai adauge următoarele: «Cei mai mulți dintre frați nu s-au cruțat deloc prin dragostea și frățietatea lor nemaiîntâlnită, ci s-au legat tot mai strâns unul de altul, vizitându-i fără frică pe cei bolnavi, îngrijindu-i în chip pilduitor, dându-le mare ajutor în cele ale credinței în Hristos și arătân-

²⁹ Ca și Ana Comnena sau alți istorici bizantini, în loc să descrie real faptele prezentate, așa și Dionisie ilustrează greul ciumei din vremea lui citind un pasaj cunoscut din Tucidide, *Istoria războiului peloponenez*, II; LXIV, 1 (n. tr.).

du-se foarte bucuroși să moară deodată cu ei, căci, molipsindu-se de boala celorlalți, ei atrăgeau asupra lor boala semenilor lor și luau bucuroși asupra lor și suferințele celorlalți frați. Și mulți din ei au ajuns să închidă ochii după ce dăduseră îngrijire bolnavilor și după ce îi scăpaseră din boală, sfârșindu-se astfel pentru că au atras asupra lor moartea altora și împlinind de-a binelea zicala binecunoscută în popor, cu toate că ea păruse dintotdeauna a fi doar o formulă de politețe, când se spune despre cineva că moare «ca un gunoi și ca o măturătură fraților»³⁰.

8. În felul acesta au ieșit din viață cei mai buni dintre frații noștri, fie că unii erau preoți, sau diaconi, sau mireni, toți deopotrivă de vrednici, căci acest fel de moarte, pricinuită de o atât de mare dragoste și de o atât de puternică credință, nu pare a sta cu nimic în urma morții martirilor.³¹

³⁰ Cf. 1 Cor. 4, 13 (n. tr.).

³¹ Sfântul Dionisie e cel dintâi care face asemănarea între martiriu și slujirea aproapelui (n. tr.).

9. Întrucât primiseră trupurile sfinților pe brațele și în poala lor, după ce le-au tras în jos pleoapele și le-au închis gura, îi luau pe umeri și, îmbrățișându-i cu drag, după ce-i spălau și-i îmbrăcau, îi înmormântau. La scurtă vreme după aceea au ajuns să primească și ei aceleași îngrijiri, întrucât tot timpul cei care rămâneau în viață preluau ei înșiși lucrarea lăsată de înaintașii lor.

10. Cu totul altfel se petreceau lucrurile la păgâni: pe cei care începeau să se îmbolnăvească îi aruncau la o parte, fugind de ei, oricât de dragi le-ar fi fost înainte; cadavrele celor morți dintre ei erau aruncate pe străzi fără să fie înmormântate, tuturor le era frică să nu se molipsească de boală și de apropierea de un bolnav, cu toate că așa ceva nu era lucru ușor, oricâte încercări făceau unii și alții». ”³²

³² Eusebiu de Cezareea, *Istoria Bisericească, Cartea a șaptea, XXII*, în volumul *Scrieri. Partea întâia. Istoria bisericească. Martirii din Palestina*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987, pp. 291-292.

Dacă am avea puterea să comparăm acea epidemie de ciumă cu perioada COVID-ului, am putea observa câteva diferențe esențiale, pe care nu le menționez deocamdată³³. Dar pun o întrebare simplă: ar putea scrie un ierarh din zilele noastre o scrisoare asemănătoare, despre perioada COVID-ului? Puțin probabil. Epidemia de ciumă a întărit Biserica, COVID-ul a slăbit-o. Dumnezeu le-a dat creștinilor șansa să Îl mărturisească, așa cum au făcut-o înaintașii lor în vremea ciumei și a altor plăgi, dar creștinii au ratat această șansă. Și consecințele sunt greu de apreciat. Nu-i așa?

Iar pentru cei care se încapățânează să vadă eșecul prin prisma optimismului iremediabil³⁴, pentru cei care consideră

³³ Dacă Dumnezeu mă va ajuta, ulterior voi analiza pe larg aceste diferențe într-un articol separat sau chiar într-o carte. Poate chiar într-un nou roman.

³⁴ În această cheie, un cunoscut părinte profesor de teologie spunea că e bine că Referendumul pentru familie a eșuat, pentru că a poporul român a arătat prin aceasta că nu se teme de cruce, că de-a lungul secolelor a manifestat tocmai

că în Biserică și în lume lucrurile merg din ce în ce mai bine, închei punând înainte un filtru foarte eficient, prezentat de Sfântul Ierarh Nectarie din Eghina, marele făcător de minuni – chipul creștinului adevărat, care se află într-o antiteză vădită cu chipurile celor mai mulți dintre noi, creștinii secolului XXI. Iar această antiteză ar trebui să fie privită ca o predică profetică, prin care este muștrată superficialitatea noastră³⁵:

„Ce frumos este chipul credinciosului! Cât de minunat este harul lui! Frumusețea lui te încântă, iar măreția lui exprimă încrederea credinciosului în Dumnezeu. Seninătatea care este întinsă pes-

această constantă – și-a dus crucea fără cârtire.
No comment...

³⁵ Cred că primul pas pentru schimbarea vieții este conștientizarea impasului în care ne aflăm. Reproduc cuvintele Sfântului Nectarie nu pentru a trezi neliniștea sau deznădejdea în sufletele celor care vor înțelege că sunt departe de măsura creștinului adevărat, ci tocmai pentru a-i ajuta să își înțeleagă neputințele și să Îl roage pe Dumnezeu să le dea puterea de a pune cu adevărat început bun...

te chipul lui exprimă pacea sufletului, iar liniștea lui exprimă netulburarea inimii.

Bunătatea întipărită pe chipul credinciosului mărturisește liniștea conștiinței sale. Credinciosul este înfățișat ca omul care s-a slobozit de tirania nesfârșitelor griji ale vieții, care istovesc continuu duhul, și, de asemenea, ca omul a cărui încredere în Dumnezeu este înfățișată în culorii vii peste caracteristicile chipului său. Cu adevărat, credinciosul este înfățișat ca un om fericit. Și este fericit deoarece deține deja vestirea despre proveniența dumnezeiască a credinței sale și este convins de adevărul ei.

Dumnezeu a vorbit tainic în inima lui, iar glasul dumnezeiesc i-a umplut inima și dumnezeiasca desfătare l-a inundat. Inima și cugetarea sa sunt afierosite lui Dumnezeu. Inima îi arde de dragoste pentru Dumnezeu, iar duhul său se silеște să se înalțe către El. Credinciosul, având dezlegate legăturile egoismului, care limitează în chip înăbușitor dragostea sa și nu-i îngăduie să lucreze și să vadă dincolo de un mic orizont din jurul său, a sărit departe și s-a slobozit de ti-

ranicul jug al robiei și al egoismului, desființând hidoasa adorare de sine.

Și astfel, slobozit de legăturile lui, aleargă peste tot pe pământ, în toate direcțiile orizontului, și se grăbește într-acolo unde îl cheamă dragostea de aproapele. Nu mai este nimic care să-l mai împiedice, nimeni care să-l influențeze. Plăcerile lumii – care ca niște râuri curg peste tot – și desfătările bunurilor pământești nu-l mai ademenesc. Idolul egoismului său a căzut și s-a zdrobit, și toate jertfele, prinoasele și tămâierile pe care i le-a adus până acum, de acum înainte le va oferi numai lui Dumnezeu, pe Care de acum Îl iubește și-L adoră din tot sufletul său. Este cu totul dăruit, atât cu sufletul, cât și cu inima, adevăratului și viului Dumnezeu. Și astfel uită lumea și adeseori uită să se îngrijească și de trupul său. Privirea lui se fixează în Dumnezeu, iar inima sa Îl caută neîncetat. Duhul său se îndeletnicește cu cercetarea lucrurilor Sale, iar sufletul său se odihnește în dumnezeiasca pronie a Creatorului. Toate creează în inima credinciosului simțăminte noi. Toată creația vor-

bește cu un glas tainic în sufletul său despre înțelepciunea și bunătatea dumnezeiescului ei Creator. Îndeletnicirea sa este cercetarea lucrărilor lui Dumnezeu, iar bucuria sa este cea pricinuită de privirea la frumusețea creației. Îndeletnicirea inimii sale sunt toate cele care arată dumnezeieștile reprezentări ale binelui pe pământ, adică bunătatea, adevărul și dreptatea. Fericirea sa, adevărată și sigură, este neîncetata și neîntrerupta comuniune cu dumnezeiescul Creator.

Cuvintele lui Dumnezeu sunt dulci ca mierea în gura lui. La ele cugetă ziua și noaptea. Inima lui arde de dragoste pentru Dumnezeu. Aleargă către El și pe El îl caută, cercetând cele create de El. Neîncetata sa lucrare este desăvârșirea sa, după putere, iar dorința sa arzătoare este asemănarea sa cu Dumnezeu. Dragostea și adorarea lui Dumnezeu îi inundă inima sa rănită de dumnezeiescul dor...”³⁶

³⁶ Textul a apărut sub titlul *Chipul celui care crede în Hristos*, tradus de părintele Ștefan Nuțescu, pe <https://marturieathonita.ro/care-este-chipul-celui-care-crede-in-hristos/>.

Cuprins

Danion Vasile:

O epistolă adresată ție... ..5

Sfântul Ciprian al Cartaginei:

**Despre condiția muritoare
a omului..... 22**

Un examen pierdut 127